

**ACADEMIA „ȘTEFAN CEL MARE” A MINISTERULUI
AFACERILOR INTERNE AL REPUBLICII MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ „ȘTIINȚE PENALE ȘI DREPT PUBLIC”**

**Cu titlu de manuscris
CZU: 343.343.5(043.2)**

GORDILĂ Dianu

RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU DEZERTARE

**REZUMATUL TEZEI DE DOCTOR ÎN DREPT
Specialitatea: 554.01 – Drept penal și execuțional penal**

Autor: GORDILĂ Dianu

Conducător de doctorat: CARP Simion,
doctor în drept, profesor universitar

Comisia de îndrumare: LARII Iurie,
doctor în drept, profesor universitar,
COJOCARU Rodion,
doctor în drept, profesor universitar,
CHIRIȚA Valentin,
doctor în drept, conferențiar universitar

CHIȘINĂU, 2024

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale „Științe penale și Drept public” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova.

Autor:

GORDILĂ Dianu

Conducător de doctorat:

CARP Simion, doctor în drept, profesor universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI.

Comisia de doctorat:

1. URSU Veaceslav, președinte al Comisiei de doctorat, doctor în drept, profesor universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne;
2. CARP Simion, conducător de doctorat, doctor în drept, profesor universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne;
3. ULIANOVSKI Xenofon, referent oficial, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova;
4. COJOCARU Radion, referent oficial, doctor în drept, profesor universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne;
5. BUJOR Valeriu, referent oficial, doctor în drept, profesor universitar, Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată din Moldova.

Secretar al Comisiei de doctorat:

SLISARENCO Ion, dr., Academia „Ștefan cel Mare”.

Susținerea va avea loc în data de „11” septembrie 2024, ora 14:00, în cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI (adresa: mun. Chișinău, str. Gh. Asachi, nr. 21, bloc administrativ, etajul III, sala de conferințe).

Rezumatul și teza de doctorat pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca generală „Tudor Roșca” din cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, pe pagina web a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (<https://anacec.md/>) și pagina web a Școlii Doctorale Științe penale și drept public (<https://academy.police.md/>).

Autor: _____ GORDILĂ Dianu

Secretarul Comisiei de doctorat: _____ SLISARENCO Ion,
doctor în drept

**CUPRINSUL
REZUMATULUI TEZEI**

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....	4
CONȚINUTUL TEZEI.....	9
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	29
BIBLIOGRAFIE.....	32
LISTA PUBLICAȚIILOR ȘTIINȚIFICE ALE AUTORULUI LA TEMA TEZEI.....	35
ADNOTARE.....	37
ANNOTATION.....	38
АННОТАЦИЯ.....	39

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate. Securitatea statului a constituit în toate timpurile o prioritate în avantajul cetățenilor, dar și o obligație posibil a fi realizată tot cu sprijinul acestora, exprimată prin îndeplinirea serviciului militar. Fie că este impusă asemenea obligație militarului în termen sau rezervistului în mod perpetuu, devotamentul, responsabilitatea și disciplina constituie principalele repere ale estimării gradului de apărare militară a unui stat. Totodată, structurile de stat trebuie să contribuie la formarea conștiinței civice și a spiritului civic, la menținerea unui moral ridicat al societății, în ansamblu, și al armatei naționale, în particular [16, p. 21].

Astfel, pentru asigurarea respectării normelor ce reglementează domeniul apărării, devine extrem de necesară implementarea unui sistem de răspundere pentru eschivarea de la îndeplinirea obligațiilor cu caracter militar, iar cea mai energică și eficientă în acest sens s-a considerat a fi răspunderea penală. Or, infracțiunile militare constituie o categorie specială de infracțiuni, cu elemente și trăsături specifice numai lor, care le delimitează de orice alte categorii de infracțiuni din partea specială a Codului penal al RM.

Din spectrul infracțiunilor militare, cea care atentează direct la capacitatea de apărare a statului este infracțiunea de dezertare ce presupune în sine un abandon neautorizat al serviciului militar obligatoriu, reglementat și impus prin lege, fiind pusă în pericol capacitatea de reacționare a autorităților militare care au în subordinea lor militarul dezertor. Pe cale de consecință, în lipsa personalului militar care să intervină, în caz de necesitate, prin forța și mijloacele tehnice de apărare, scade capacitatea de reacționare și ripostare a oricărui atac asupra teritoriului Republicii Moldova, fiind pusă în pericol integritatea teritorială și securitatea cetățeanului.

În context, tensiunile, în preajma cărora ne aflăm în ultima perioadă, ne impun și mai mult să cerem de la cei responsabili de securitatea națională mai multă vigilență, promptitudine și consolidare a eforturilor în misiunea comună de apărare a Patriei și a intereselor regionale.

De altfel, Republica Moldova, fiind o țară independentă de mai bine de 30 de ani, depune eforturi constante întru consolidarea capacității de apărare, condiție în care spiritul patriotic al cetățenilor săi este decisiv în realizarea acestui deziderat.

Deși dispune de un cadru juridic dezvoltat în materia reglementării răspunderii pentru fapte ce atentează la modul de asigurare a securității statului, țara noastră mai înregistrează cazuri de dezertare, fenomen devenit în creștere în ultimii ani. Astfel, potrivit statisticii în anul 2022, pentru infracțiunea de dezertare au fost în total condamnați 14 militari, iar în anul 2023 este vizibilă o creștere a numărului de militari condamnați pentru această infracțiune, cu un

număr total de 24 de militari condamnați.

În opinia noastră, această creștere nu este una întâmplătoare, ci are la bază un șir de cauze legate de trecutul țării noastre, dar în principal, de cadrul legislativ mai puțin capabil să asigure realizarea scopului pedepselor impuse pentru asemenea faptă.

Cadrul doctrinar ce ar aborda problematica dezertării nu este cel mai bun la acest capitol, lucrările științifice privind acest subiect fiind destul de limitate și superficiale, iar o lucrare de doctorat, ce ar studia regimul juridic al incriminării faptei de dezertare, lipsește cu desăvârșire.

Toate aceste considerente au și constituit motivul central al cercetării, iar subiectul dezertării va rămâne actual, atâta timp, cât sistemul de apărare impune la dezvoltare continuă, prin abordare sistemică și adaptare perpetuă la exigențele timpului în care trăim. Or, în contextul noilor provocări regionale, al tendințelor integraționiste manifestate tot mai insistent de statul nostru, al războiului hibrid, în contextul geopolitic, se cere mai mult ca niciodată o atitudine responsabilă și coordonată din partea forțelor militare, devotament și disciplină militară ireproșabilă.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemei de cercetare.

Problematica incriminării faptei de dezertare, actualmente își găsește o reflecție vagă în doctrina națională, fiind identificate doar câteva articole care abordează superficial componența acestei infracțiuni. De cealaltă parte, contextul geo-politic în care se plasează Republica Moldova, impune la o abordare mult mai amplă a problemei dezertării, în condițiile în care sistemul de apărare națională poate fi afectat grav de acest fenomen. Respectivele considerente au și determinat necesitatea alegerii unei asemenea teme de cercetare, venind cu intenția de a identifica natura juridică, dar și cea socială a problemei dezertării, ca mai apoi, să propunem soluții pentru îmbunătățirea cadrului juridico-penal de incriminare a dezertării. Printre doctrinarii ce s-au preocupat de cercetarea acestei tematici menționăm pe Ulianovschi X., Brînză S., Stati V., Borodac Al., Macari I., Mariț Al., Cojocar R., Slisarenco I., Dolea I., Din autorii străini care s-au preocupat constant de problematica incriminării faptei de dezertare, amintim pe Cojocar D., Roman D., Dobrinoiu V., Popescu C., Loghin O., Toader T., Михеевко С.В., Бушуев Г.И., Осипов А.А., Папор А.И., Акопов А.А., Harutyunyan G., Brunelli M., Landi G., Veutro V., Stellacci P., Verri P., Pietrzak R., Jarosz D, Warburg J.

Deci, abordarea subiectului dezertării este importantă și actuală, atât din considerente individuale, cât și din nevoi sociale și de ordin militar, condiție în care dezertarea poate reprezenta o serioasă amenințare la adresa siguranței naționale. De altfel, răspunderea penală pentru dezertare este un instrument esențial pentru menținerea disciplinei în cadrul forțelor armate, prevenirea

consecințelor de părăsire ilegală a serviciului militar, fapt ce poate să contribuie la creșterea capacității de apărare, a gradului de intervenție în situații critice intenționate să destabilizeze situația în țară. Necesitatea prezentului studiu mai este determinată și de faptul că în condițiile moderne de apărare este indispensabilă asigurării stabilității, atribut necesar pentru garantarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Scopul și obiectivele lucrării constă în elucidarea cauzei de ineficiență a normei de la art. 371 Codul penal în vederea reformulării conținutului acesteia și adaptării la exigențele actuale în materia asigurării capacității de apărare a țării.

Întru atingerea scopului prestabilit, au fost trasate următoarele obiective ale cercetării:

- analiza cadrului doctrinar, la nivel național și internațional, ce abordează științific problematica incriminării penale a faptei de dezertare;
- examinarea conținutului și a esenței legislației penale a altor state ce reglementează regimul juridico-penal al infracțiunii de dezertare;
- fundamentarea științifică a trăsăturilor caracteristice infracțiunii de dezertare prin prisma analizei elementelor componente de infracțiune;
- argumentarea științifică a ideii de calificare distinctă a faptei de dezertare pe timp de pace și pe timpul stării de urgență, de asediu și de război;
- evidențierea principalelor probleme de calificare și aplicare a legii în vederea tragerii la răspundere penală pentru infracțiunea de dezertare;
- analiza practicii judiciare în materia judecării cazurilor de dezertare sub aspectul aplicării pedepselor penale;
- examinarea esenței circumstanțelor agravante în care poate fi săvârșită infracțiunea de dezertare;
- formularea unor recomandări cu titlu de *lege ferenda privind* îmbunătățirea cadrului normativ penal.

Metodologia cercetării științifice

În cursul realizării prezentului studiu științific, am făcut uz de cele mai eficiente și unanim recunoscute metode de cercetare, dintre care enumerăm:

- *metoda analizei* (ce constă în analiza multidimensională a fenomenului dezertării, a situației doctrinare în materia abordării sale științifice, precum și a cadrului incriminator existent); metoda istorică (este utilizată pe larg la efectuarea studiului retrospectiv asupra originii și evoluției reglementărilor în domeniul incriminării faptei de dezertare);

- *metoda sistemică* (are ca obiect de aplicare cadrul normativ cu caracter penal corelat cu esența statutelor militare ce stabilesc ordinea de satisfacere a serviciului militar în cadrul Forțelor Armate);

- *metoda comparativă* (este utilizată, în principal, la realizarea studiului comparat al cadrului incriminator național cu cel internațional al faptelor ce se

califică drept dezertare, dar și în cazul studiului comparat al dezertării cu alte infracțiuni militare);

- *metoda empirică* (se aplică în procesul examinării practicii judiciare în materia aplicării răspunderii penale pentru infracțiunea de dezertare).

Noutatea și originalitatea științifică constă în studiul științific de primă ediție, la nivel național, în formatul unei lucrări de doctorat ce abordează pe deplin problematica tragerii la răspundere penală pentru infracțiunea de dezertare. De asemenea, elementele de noutate se identifică și în următoarele rezultate obținute:

- unificarea sensului unor noțiuni definite până acum diferit în conținutul diferitelor acte normative ce reglementează modul de îndeplinire a obligațiilor cetățenești cu caracter militar;

- completarea listei circumstanțelor agravante în care poate fi săvârșită infracțiunea de dezertare, cu circumstanțe noi pentru dreptul penal al Republicii Moldova;

- formularea unei noi ipoteze în care poate fi săvârșită infracțiunea de dezertare, fiind calificată drept dezertare doar absența militarului pentru o anumită perioadă de la îndeplinirea serviciului militar, pe timp de pace, fiind incriminată distinct fapta dezertării pe timp de război

- Revizuirea Regulamentelor militare în vederea racordării lor la standardele actuale de satisfacere a serviciului militar, atât în termen, cât și cel în baza de contract.

Semnificația teoretică a lucrării. Cercetarea prezintă importanță teoretică din perspectiva materialului impunător oferit științei dreptului penal în compartimentul ce se ocupă de incriminarea faptei de dezertare, fapt ce va contribui la racordarea conceptului incriminator al infracțiunilor militare la standardele doctrinei internaționale.

Valoarea aplicativă a lucrării rezultă din eventualul impact al studiului științific asupra deciziilor de aplicare a normei de la art. 371 Cod penal, precum și cel al instruirii subiecților care urmează sau aplică la moment norma penală ce incriminează fapta de dezertare. De asemenea, valoarea aplicativă a lucrării va putea fi sesizată în urma elaborării pe baza ei a unui Ghid ce va orienta acțiunile organului de urmărire penală la calificarea faptelor de dezertare.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere constă în clarificarea naturii juridice a dezertării prin raportare la intenția și durata eschivării militarului de la satisfacerea serviciului militar; excluderea controverselor de interpretare a locului dezertării; clasificarea categoriilor de subiecți speciali ai infracțiunii de dezertare în funcție de anumite criterii de apartenență și statut.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele obținute în cercetarea de față pot fi preluate în vederea perfecționării cadrelor didactice titulare la

cursul de drept penal, partea specială, precum pot fi utilizate și în cadrul elaborării diferitor lucrări științifice. Unele teze argumentate în conținutul lucrării vor constitui surse de inspirație pentru legiuitor în procesul modernizării legislației penale, în special, pe segmentul reglementării răspunderii pentru dezertare.

Aprobarea rezultatelor. O bună parte din conținutul lucrării a fost supusă dezbaterilor în cadrul întrunirilor cu caracter științific la care au participat teoreticieni, cadre didactice, practicieni (judecători, procurori, ofițeri de urmărire penală, avocați), precum și oameni de știință din toate domeniile dreptului. Rezultatele activității de cercetare au fost publicate în conținutul mai multor reviste științifice acreditate atât în țară, cât și peste hotare.

Publicațiile la tema tezei. La tema tezei de doctorat au fost publicate 7 articole științifice în revistele științifice de specialitate acreditate în țară și peste hotare.

Cuvinte-cheie: infracțiuni militare, siguranță națională, sistem de apărare, serviciu militar, disciplină militară, justiție, militar, dezertor, răspundere penală, pedeapsă penală.

CONȚINUTUL TEZEI

Introducerea tezei prezintă principalele repere prin care se argumentează necesitatea și importanța lucrării, în următoarele compartimente: actualitatea și importanța problemei abordate, scopul și obiectivele tezei, ipoteza cercetării, metodologia cercetării științifice, noutatea științifică, problema științifică soluționată, importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării și sumarul compartimentelor tezei.

Capitolul I al lucrării, cu titlul: „*Abordări doctrinare cu privire la incriminarea penală a dezertării*”, conține analiza doctrinei naționale și a celei internaționale ce abordează problematica incriminării penale a infracțiunii de dezertare, dar și a cadrului normativ internațional ce reglementează aspectul penal al răspunderii pentru dezertare.

În compartimentul de referință, identificăm autorii ce s-au remarcat prin lucrările scrise pe tema dezertării, venind cu analize profunde, dezbateri, opinii și unele concluzii la conceptul incriminării faptei de dezertare abordat de fiecare autor în parte.

Bunăoară, examinând cu mare interes cadrul doctrinar național în materia incriminării faptei de dezertare, ne oprim privirea asupra lucrărilor semnate de consacratul Profesor universitar **Ulianovschi X.** care s-a preocupat, în mod corelat, de analiza juridico-penală a infracțiunii de dezertare, în conținutul lucrărilor sale scrise pe tema infracțiunilor militare. Deci, prima problemă observată de autor asupra calificării faptei de dezertare este cea cu privire la durata absenței militarului din unitate sau alte locații în care desfășoară activități cu caracter militar. Aici autorul își pune întrebarea dacă „nu constituie eschivare de la serviciul militar, cazurile când militarul lipsește samavolnic din unitatea militară o oră, două, o zi sau două, o săptămână sau mai multe?”. Tot el susține, în calitate de răspuns, că „în fiecare caz concret, militarul înțelege că se eschivează de la serviciul militar, de la îndeplinirea obligațiilor sale legate de serviciul militar, că încalcă disciplina militară și regulamentele militare pentru un timp mai mic sau mai mare și dorește sau admite aceasta” [23, p. 273].

Profesorul **Borodac Al.**, printre valoroasele sale lucrări în domeniul dreptului penal, consacră o analiză distinctă și infracțiunii de dezertare. Consultând cu specială atenție opiniile sale cu privire la scopul infracțiunii în discuție, constatăm că autorul nu leagă existența infracțiunii de dezertare de perioada lipsirii de la îndeplinirea obligațiilor în cadrul satisfacerii serviciului militar. În concret, autorul menționează că „scopul eschivării de la serviciul militar poate fi absența de la SM pentru o anumită perioadă de timp sau absența definitivă de la SM, însă aceasta nu are relevanță la calificarea infracțiunii, aceste modalități de dezertare pot influența stabilirea pedepsei făptuitorului. Nu are importanță termenul absenței nejustificate a militarului de la serviciul militar sau în unita-

tea militară” [4, p. 592].

După cum observăm, în doctrina penală încă mai există contradicții în privința perioadei de absență a militarului din unitatea militară în calitate de condiție obligatorie necesară a fi întrunită pentru calificarea infracțiunii de dezertare [7, p. 51-67]. Unii autori consideră că pentru a considera existența pericolului faptei este necesară scurgerea unei anumite perioade de timp, chestiune pe care o identificăm, de altfel, și în legislația penală a României, iar alți autori susțin că nu contează pentru calificare perioada lipsei militarului de la locul satisfacerii serviciului militar.

Problematica încadrării juridico-penale a infracțiunii de dezertare i-a preocupat și pe autorii **Brînză S.** și **Stati V.**, care au dedicat un articol științific exclusiv examinării infracțiunii prevăzute la art. 371 CP. În lucrarea acestora identificăm valoroase opinii cu privire la situația actuală în materia aplicării legislației penale față de subiecții care se eschivează de la îndeplinirea obligațiilor de natură militară prin părăsirea unității militare sau neprezentarea la concentrare ori mobilizare. O constatare importantă aduc autorii pentru doctrina penală, atunci când susțin că „neprezentarea la serviciu ori la concentrare sau mobilizare – în cazurile permisiiei din unitatea militară sau din centrul de instrucție, repartizării, transferării, întoarcerii din misiune, din concediu sau din instituția curativă – presupune omisiunea neautorizată a făptuitorului de a reveni, în împrejurările relevate, la serviciu ori la concentrare sau mobilizare” [25, p. 110-115].

Infracțiunea de dezertare mai este analizată de aceeași autori și în conținutul unor lucrări didactice. În una din ele, ne atrage atenția ideea exprimată de ei asupra esenței și pericolului care determină la incriminarea penală a faptei de dezertare, context ce se rotește în jurul ideii de disciplină militară. Or, după cum afirmă ei, „disciplina militară cere fiecărui militar să fie în permanență prezent la unitate sau serviciu, pentru a-și putea îndeplini întocmai sarcinile decurgând din programul pregătirii de luptă, iar absența militarilor din unitate este o dovadă evidentă de indisciplină, o încălcare flagrantă a datoriei ostășești. O asemenea faptă este de natură să tulbure activitatea unității sau a serviciului, activitate ce trebuie să se desfășoare în mod desăvârșit” [6, p.1321].

Studii relevante asupra infracțiunilor militare, inclusiv a celei ce incriminează fapta de dezertare, întâlnim și printre preocupările autorului autohton **Slisarenco I.** În viziunea sa, „prin infracțiuni militare se înțeleg infracțiunile care se consideră săvârșite neîntrerupt, fără pauze în desfășurare” [20, p.121]. După noi, aceasta este o constatare destul de relevantă, în condițiile în care ne ajută să stabilim cu exactitate cercul subiecților respectivei infracțiuni care, în principiu, este mult mai mare decât se crede la prima vedere. Cu toate acestea, s-ar fi cerut mai multă implicare în descrierea statutului subiecților predispuși și pasibili de a săvârși infracțiuni de dezertare. Or, condițiile în care trăim, dar și

flexibilitatea legislației din domeniul militar, solicită mai multă concretizare în privința cercului de subiecți care pot săvârși infracțiunea de dezertare.

Examinând doctrina penală română, în speranța că identificării unor idei valoroase care să ne inspire în procesul elaborării unui cadru juridic consecvent în materia incriminării faptei de dezertare, ne oprim asupra lucrării semnate de autorului **Jurca I.** în conținutul căreia susține că „obiectul juridic special al dezertării îl constituie relațiile sociale cu privire la ordinea de exercitare a serviciului militar, care obligă militarii să efectueze serviciul militar în decursul unui termen anumit, stabilit de lege, să fie întotdeauna pregătiți să apere țara, să-și îndeplinească datoria lor constituțională și militară de apărare a Patriei” [14, p. 751].

Multe lucrări importante identificăm, în literatura română de specialitate, sub redacția autorului **Cojocaru D.** În una dintre ele, autorul susține că „atunci când un militar este arestat în perioada în care mai avea posibilitatea să revină de bunăvoie în unitate înainte de expirarea termenului, el nu va mai răspunde penal pentru comiterea infracțiunii de dezertare, întrucât se află la dispoziția organelor care au dispus arestarea. Prin urmare, infracțiunea de dezertare presupune o absență din unitate sau de la serviciu prelungită peste termenul stabilit de lege și numai dacă militarul a acționat în mod liber, având posibilitatea de a opta între revenirea la unitate sau rămânerea în poziția de dezertor” [12, p. 48].

În jurul termenului de care se leagă chestiunea calificării faptei de dezertare, cu diverse polemici vine și distinsul penalist român **Dobrinou V.** Acesta susține ideea precum că „ne aflăm în prezența infracțiunii numai atunci când termenul de trei zile (respectiv 24 de ore în timp de război) a expirat, absența nemotivată de la unitate sau serviciu durând în timp până la înapoierea sa din proprie inițiativă sau până la prinderea sa de către autoritățile abilitate. Activitatea ilicită (infracțională) încetează însă, respectiv, ia sfârșit la expirarea vârstei legale până la care subiectul activ al infracțiunii poate avea calitate de militar în termen” [13, p. 618]. Cu unele contribuții la dezvoltarea doctrinei penale românești vine și autorul **Popescu C.** prin lucrarea în care se expune asupra elementului subiectiv al infracțiunii cercetate. Adică, autorul susține că „infracțiunea de dezertare se comite cu intenție directă sau indirectă” [17, p. 63]. Evident, autorul admite și situații când militarul intenționat dezertează pentru a-și atinge scopul infracțional, anume cel de a prejudicia interesele militare ale statului, însă, adesea acest tip de intenție, continuă prin întruchiparea sa în altă infracțiune, cea de trădare de patrie. De fapt, aceasta se întâmplă de mai puține ori în cazul dezertării. De obicei, infracțiunea de dezertare se săvârșește prin intenție indirectă, deoarece militarul nu-și dorește consecințele dezertării, însă le cunoaște, le admite și intenționat părăsește unitatea militară

Trecând cu privirea peste literatura rusă de specialitate, ne atrage atenția lucrarea de doctorat a autorului **C.B. Михеенко** pe tema: „*Răspunderea penală*

pentru abandonarea neautorizată a unei unități sau a unui loc de serviciu” [29, p. 63]. În conținutul acesteia, identificăm importante talmăcirii ale esenței răspunderii penale pentru fapta de părăsire a unității militare, fiind descrisă cu lux de amănunte particularitatea respectivei infracțiuni, consistența pericolului social generat prin săvârșirea ei, calitatea subiecților infracțiunii de dezertare, elementul intențional ce-i determină la săvârșirea faptei, dar și categoriile de sancțiuni ce urmează a fi aplicate.

Autorul rus **Бушуев Г.И.**, prin lucrările sale, ne pune la dispoziție interesante concepții cu privire la împrejurările ce au determinat săvârșirea infracțiunii de dezertare. Una dintre ele, destul de relevantă, se referă la modul de abordare a situației în care, anterior dezertării, militarul a fost adus ilegal în unitatea militară. În concret, domnia sa menționează că „problema răspunderii pentru abandonarea neautorizată a unor militari chemați ilegal la serviciul militar sau în serviciul contrar cerințelor legii nu poate fi soluționată numai pe baza faptului că persoana nu ar fi trebuit să satisfacă serviciul militar, dar că pentru a face acest lucru, este necesar să se țină seama și de motivele specifice care au împiedicat serviciul în rândurile Forțelor Armate.

Asupra aceleiași idei se expune și autorul **Осипов А.А.**, venind să remarce faptul că „un cetățean căruia i se atribuie ilegal responsabilitățile serviciului militar ca urmare a recrutării sale ilegale nu face obiectul unei infracțiuni împotriva regulilor serviciului militar. Însăși prezența acestui cetățean în serviciul militar este ilegală, motiv pentru care nu ar trebui protejată prin măsuri de drept penal, ci altele potrivit legii” [31]. Evident, faptul încadrării ilegale în forțele armate nu constituie subiect de discuție pentru materia dreptului penal, ci urmează a fi soluționată cu aplicarea altor forme ale răspunderii juridice, pe când dreptul penal se va preocupa doar de sancționarea faptei de dezertare, indiferent de calea dobândirii de către militar a acestui statut

Un alt autor, **Папор А.И.**, atunci când analizează latura subiectivă a infracțiunii de dezertare, susține că „legislativ proiectarea laturii obiective a infracțiunii determină lista semnelor obiective semnificative din punct de vedere juridic ale acestei componente, însă latura obiectivă a unor infracțiuni formulate diferit în lege se reflectă diferit în conștiința făptuitorului” [33].

Drept concluzie, constatăm că doctrina rusă inundă în lucrările științifice ce au ca temă de cercetare infracțiunea de dezertare, probabil din considerente ale tendințelor politicii expansioniste ale Federației Ruse, din cauze ce determină concurența în dezvoltarea sistemului de apărare sau poate din năzuința asigurării unui nivel sporit de securitate națională. De altfel, acest stat a fost întotdeauna recunoscut după politica sa militară, acolo unde a pus accentul pe factorul uman, instruirea militară a populației, înarmare, supraveghere și vigilență permanentă.

Importante cercetări științifice pe tematica dezertării se impun și în doc-

trina Ucrainei, mai ales după obținerea independenței. În mod special, ținem să prezentăm cercetările autorului **Навроцкий В.О.**, care și-a dedicat întreaga carieră studiului infracțiunilor militare în contextul dreptului penal internațional. Acesta analizând cu lux de amănunte istoria dezvoltării legislației penale militare, a caracterizat elementele individuale ale faptelor cu caracter militar, a relevat diferențele dintre infracțiunile militare și abaterile penale și disciplinare generale [30]. După noi, studiul la nivel internațional a infracțiunii de dezertare este unul determinant pentru dezvoltarea doctrinei unui stat, în condițiile în care reglementarea izolată a unor infracțiuni, în special a celei de dezertare, nu constituie o soluție, chiar în pofida specificului de reglementare și dezvoltare militară pe care îl are fiecare stat. Or, atunci când majoritatea țărilor lumii, mai ales cele europene, se unesc în blocuri pentru a unifica sistemul comun de apărare, precum și de apărare a statelor care nu dispun de mijloacele proprii de apărare, reglementarea răspunderii pentru dezertare, de asemenea, trebuie să cunoască reguli și principii comune.

Valoroase contribuții la dezvoltarea doctrinei penale ucrainene aparțin și autorilor **Страгонов В. М.** și **Стрельцов Е. Л.** care în conținutul monografiei „*Infracțiuni militare: caracteristici juridico-penale și criminologice*” au investigat politica militară a Ucrainei și au dezvăluit problemele în reformarea forțelor de ordine militare, sfera creării unui sistem eficient de combatere a crimelor militare, au oferit o descriere criminologică și au descris modalitățile de prevenire a infracțiunilor săvârșite în rândul personalului militar [34, p. 206].

În opinia noastră, combinarea cercetării aspectului juridico-penal cu cel criminologic al infracțiunii de dezertare este unul actual și benefic, deoarece pe segmentul analizei laturii subiective, o mare contribuție la înțelegerea percepției intelective a dezertorului o are doar știința criminologiei. Indiscutabil, la fundamentarea științifică a normei care să prevadă răspunderea penală pentru dezertare, în mod obligatoriu trebuie să se țină cont de cauzele și condițiile ce determină un a numit comportament infracțional, dar și de metodele, precum și de felurile pedepselor ce urmează a fi aplicate în vederea atingerii scopului răspunderii penale.

În același compartiment este analizat și punctul de vedere a doctrinei europene în materie de incriminare a infracțiunii de dezertare, unde constatăm un spectru larg de opinii valoroase.

După teoria juridică a autorului italian **Brunelli M.**, „în conținutul cadrului normativ complex care conturează infracțiunile de absență de la datorie, distinge infracțiunile penale în funcție de faptul dacă infracțiunea constă în neîndeplinirea datoriei sau în întreruperea arbitrară a acesteia. În prima ipoteză, articolul 151 din Codul Penal Militar de Pace, pedepsește cu infracțiunea de neaprezentare la datorie soldatul care, fiind chemat la arme pentru a îndeplini

serviciul militar, nu se prezintă, fără un motiv întemeiat, în termen de cinci zile de la convocare” [8, p. 712].

Astfel, observăm că legislația penală italiană condamnă fapta de dezertare doar în cazul neprezentării la arme într-un anumit interval de timp. De fapt, un asemenea stil de reglementare am întâlnit și în legislația multor state europene, dar și a unora din fostul lagăr socialist, idee la care ne gândim și noi să o examinăm în cadrul studiului științific preconizat.

Cu deosebite contribuții la dezvoltarea cadrului juridic italian, se impun autorii **Landi G., Veutro V., Stellacci P., Verri P.** În una din lucrările lor comune, susțin că „așa-numitei dezertări improprii, un profil de interes deosebit a fost ridicat de identificarea conceptului de justă cauză, care a fost interpretat în mod diferit. În acest sens, au mai afirmat că trebuie să fie vorba de un impediment de natură tranzitorie și bruscă, care poate fi fizic sau moral, fără a merge însă până la a integra extremele forței majore sau a stării de necesitate, fiind suficient ca, potrivit aprecierii judecătorului, să fi existat o condiționare a conduitei prin care absența să apară lipsită de valoarea atribuită acesteia” [15, p. 33].

Informații importante cu privire la infracțiunea de dezertare identificăm și în doctrina poloneză. În acest sens, în lucrarea semnată de **Pietrzak R.**, se face distincție între infracțiunea de dezertare și cea de retragere arbitrară. Autorul menționează că „semnul distinctiv al dezertării este intenția de a se abține permanent de la efectuarea serviciului militar, în timp ce în tipul retragerii arbitrară, soldatul intenționează să revină la locul de serviciu. Distincția dintre aceste două fapte a fost făcută la începutul secolului al XX-lea și este aplicabilă în prezent în dreptul penal militar al multor țări” [18, p. 299].

Analiza situației doctrinare în materia abordării științifice a infracțiunii de dezertare, realizată în compartimentul de față, ne ajută să înțelegem următoarele:

1. Marea majoritate a statelor lumii, de pe toate continentele, consideră dezertarea o infracțiune ce atentează la capacitatea de apărare militară a țării, ea face parte din categoria infracțiunilor grave, fapt ce impune a fi reglementată în conținutul legislației penale.

2. În cazul Republicii Moldova, dezertarea este incriminată în conținutul Codului penal la art. 371, fiind considerată o infracțiune gravă, încadrată în categoria infracțiunilor militare.

3. Doctrina națională cunoaște un spectru îngust de analiză științifică a infracțiunii de dezertare, identificând doar câteva articole științifice scrise exclusiv pe tema dezertării, de altfel, problematica dezertării este descrisă superficial în conținutul multor lucrări didactice.

4. Cel mai consistent nivel de cercetare științifică a infracțiunii de dezertare îl identificăm în literatura rusă de specialitate, dar și în doctrina țărilor postsovietice, acolo unde disciplina militară, consolidarea capacității de apărare,

gradul de dezvoltare a sistemului de apărare constituie un subiect de mare interes, chiar prioritar în fața altor valori sociale.

5. Spațiul doctrinar european cunoaște un nivel dezvoltat de abordare a dezertării, fapt demonstrat de șirul impunător al lucrărilor științifice scrise asupra acestui subiect. Cu toate acestea, există și state care nu acordă o mare atenție respectivului fenomen, fiind considerată îndatorirea de apărare a patriei drept o obligație contractuală, atribuție de serviciu care se sancționează cu întreruperea raporturilor de serviciu în mod unilateral.

Capitolul 2, cu genericul: „*Retrospectiva reglementărilor normative și elemente de drept penal comparat privind infracțiunea de dezertare*”, se referă nemijlocit la istoricul evoluției reglementărilor în materia incriminării infracțiunii de dezertare în teritoriul actualei Republici Moldov, unde accentul s-a pus pe reglementările din Basarabia ce s-au realizat în toate regimurile de guvernare, în special, impactul celui rus.

După cum se observă, în perioada anilor 1917-1918, fiind una de răspântie pentru statul moldovenesc, infracțiunea de dezertare capătă un contur pronunțat și influențat, în mare parte, de sentimente naționaliste, antibolșevice, de unitate a soldaților basarabeni în intenția de a sprijini evenimentele politice din acea vreme. Drept dovadă a celor constatate, avem mențiunile unor autori prin care subliniază că „unul din indicii de bază a dezertării, considerat acea trăsătură, care doar înăsprește spiritul dezertării în rândul militarilor, este influența de grup, atunci când, are loc acest fenomen nu doar la inițiativa unei singure persoane, ci în cadrul unui grup care au același scop, valori și interes. Mai mult, a existat și un control asupra militarilor, acolo unde prevederile Regulamentului Intern pentru subdiviziunile Armatei, erau strict obligatorii de a fi respectate, iar prin acțiunea de dezertare, au fost încălcate o mulțime de reguli precum și legea penală” [2].

O altă cauză ce determina militarii la săvârșirea infracțiunii de dezertare, în acea perioadă, era forța cu care încercau a fi mobilizați ostașii moldoveni pentru a lupta împotriva propriului popor. „Acești ostași viteji proveneau din toate zonele țării: orheieni, lăpușneni, soroceni, fiind înzestrați cu însușirile locurilor de baștină, nu au permis nimănui să-i umilească, având datoria sacră de eliberare a conaționalilor și a tuturor creștinilor din sclavia păgână” [9, p.141].

După cum găsim în unele surse, „basarabeni erau mobilizați în armata rusă, fiind nevoiți să lupte. Întreg teritoriul Basarabiei era utilizat în scopul de a reface și completa cu ostași și muniții unitățile ce au suportat pierderi majore” [1, p. 67].

La cauza descrisă a dezertării se mai adaugă și lipsa de provizii alimentare care să facă posibilă menținerea capacității fizice a militarilor de a lupta. Or, după cum se afirmă în literatura de specialitate, „din armată, inevitabil dezertau mulți ostași. Unitățile dislocate în Basarabia, nu erau asigurate cu produse alimentare suficiente pentru toți militarii. Conducerea Districtului Odessa nu

reușea să asigure unitățile cu muniții, iar subofițerii furau, de rând cu soldații, produse alimentare din depozitele armatei, pentru a le comercializa.

Pentru o deplină înțelegere a construcției normei penale ce incriminează fapta de dezertare, am considerat necesar a consulta în acest compartiment și legislația penală a altor state în aceeași materie, în speranța de a ne inspira și găsi cea mai optimă formulă de reglementare, desigur, cu luarea în considerare a specificului legislației statului nostru, dar și a politicii de apărare promovată de-a lungul timpului. Ținând seama de aspirațiile comune ale statului nostru cu cele promovate de statul vecin la nivel european, de tradițiile ce au unit de veacuri aceste două popoare, de frontiera comună și situația geopolitică similară, în cele ce urmează, vom începe de la a compara stilul reglementărilor penale pe segmentul răspunderii pentru fapta de dezertare.

Astfel, potrivit Codului penal al României, fapta de eschivare de la exercitarea obligației de apărare a patriei este incriminată sub două modalități normative distincte. Adică, la art. 409 Codul penal român, este prevăzută răspunderea pentru absența nejustificată, unde se menționează că „absența nejustificată a oricărui militar de la unitate sau de la serviciu, care a depășit 4 ore, dar nu mai mult de 24 de ore, în timp de război, pe durata stării de asediu sau a stării de urgență, se pedepsește cu închisoare de la unu la 3 ani sau amendă”. Respectiv, în norma următoare (art. 410) este prevăzută răspunderea pentru dezertare, potrivit căreia:

(1) Absența nejustificată de la unitate sau de la serviciu, care depășește 3 zile, a oricărui militar, se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă.

(2) Absența nejustificată a oricărui militar de la unitate sau de la serviciu, care a depășit 24 de ore, în timp de război, pe durata stării de asediu sau a stării de urgență, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani sau amendă [11].

După cum este de observat, legiuitorul român a ținut să divizeze faptele de absență nejustificată de la unitate în funcție de gradul prejudiciabil al faptei, considerând că absența militarului pentru o perioadă de la 4 până la 24 de ore în timp de război, pe durata stării de asediu sau a stării de urgență, nu constituie dezertare. Cu toate că am fi de acord că perioada absenței militarului influențează direct proporțional gradul prejudiciabil al faptei, totuși considerăm că pe timp de război, starea de urgență sau asediu, timpul absenței nu are importanță, pericol prezentând simpla părăsire a unității militare, ieșind din subordinea autorității responsabile să intervină în orice moment, evident cu militarii pe care în mod normal trebuie să-i aibă în subordine în permanență, alta fiind situația pe timp de pace [10]. De asemenea, nu înțelegem de ce legiuitorul român nu califică drept dezertare părăsirea unității pe timp de război, însă încadrează la această categorie de faptă, absența pe timp de pace pe o perioadă mai mare de 3 zile (art. 410 alin. 1 CP).

Spectrul larg de informații analizate în prezentul compartiment al lucrării

ne oferă posibilitatea să constatăm următoarele:

Istoria reglementărilor cu caracter penal a faptei de dezertare, este una relativ scurtă pentru Republica Moldova, în condițiile în care pe teritoriul acesteia au fost aplicate Codurile penale ale diferitelor state ce și-au impus jurisdicția. Prin urmare, nu putem afirma că statul nostru are o legislație penală în această materie bazată pe tradiții și experiență de legiferare din trecut.

Legislația penală a statelor europene, și nu numai, dispune de un valoros fond juridic ce a stat la baza elaborării normelor actuale ce incriminează infracțiunea de dezertare, perfecționat în timp și adaptat la exigențele și politica dezvoltării sistemului de apărare.

Analizând conținutul legislației penale străine, identificăm o atitudine mai lejeră a legiuitorului în privința calificării faptei de părăsire a unității militare drept infracțiune de dezertare. De regulă, lege penală a majorității statelor face diferență între fapta de părăsire a unității militare sau neprezentării de cea a dezertării care, de fapt, constă tot într-o absență de la serviciul militar, însă după o perioadă anumită (2 zile sau zile în cazul legislației României).

Politica penală a unor state europene (Austria, Olanda) se construiește după o altă viziune atunci, când se pune în discuție problema dezertării, pedepsa limitându-se la întreruperea raporturilor cu autoritățile ce asigură ordinea militară, fără ca fapta să fie calificată drept dezertare.

În ce privește locul săvârșirii infracțiunii de dezertare, problemele de calificare și aplicare a legii penale se intensifică, atunci când se pune problema dublei cetățenii sau militarul locuiește în stânga Nistrului. Pe lângă aceasta, se mai adaugă și confuzia generată de textul actualei norme de la art. 371 CP, odată ce se indică un șir de locații de la care militarul poate fi absent, lăsând în dilemă pe cel care aplică legea, atunci când militarul părăsește o locație ce nu se regăsește în textul normei în discuție.

Capitolul 3, cu genericul „*Analiza juridico-penală a infracțiunii de dezertare*”, abordează elementele componenței infracțiunii de dezertare, începând de la elucidarea esenței obiectului dezertării, cu continuarea asupra particularităților laturii obiective, subiective, dar și a subiecților speciali ai infracțiunii de dezertare.

Acestea fiind precizate, raportat la specificul infracțiunii de dezertare, spunem că **obiectul juridic general** al acesteia îl constituie totalitatea relațiilor sociale legate de capacitatea de apărare a țării și ordinea stabilită de satisfacere a serviciului militar, a pregătirii militare obligatorii și a concentrărilor în caz de nevoie. Respectiv, prin săvârșirea infracțiunii de dezertare se atentează la securitatea națională, iar pe cale de consecință, la siguranța persoanei și ordinii de conviețuire.

Obiectul generic (de grup) al infracțiunii de dezertare, potrivit doctrinei autohtone de specialitate, este comun cu cel al grupului infracțiunilor mi-

litare legate de sustragerea de la îndeplinirea obligațiilor serviciului militar [147, p. 220], iar după o altă părere, dezertarea este o infracțiune din categoria „infracțiunilor contra ordinii și disciplinei militare [18]”.

Cu titlu de comparație, potrivit legislației penale a României, obiectul generic al infracțiunii de dezertare îl constituie relațiile comune apărute de Cap. XVII al Codului penal (Infracțiuni contra autorităților publice și a securității de stat). De altfel, considerăm corectă și această ipoteză, în condițiile în care prin infracțiunea de dezertare se atentează direct la capacitatea de apărare, iar prin urmare la securitatea statului, misiune ce revine autorităților publice din domeniul organizării sistemului național de apărare.

Obiectul juridic special al infracțiunii de dezertare îl formează relațiile sociale cu privire la ordinea și disciplina militară, a căror existență și normală desfășurare sunt condiționate de prezența permanentă a militarului la unitatea, formațiunea sau serviciul din care face parte.

Într-o altă accepțiune, obiectul juridic special al dezertării îl constituie relațiile sociale cu privire la ordinea de exercitare a serviciului militar, care obligă militarii să efectueze serviciul militar în decursul unui termen anumit, stabilit de lege, să fie întotdeauna pregătiți să apere țara, să-și îndeplinească datoria lor constituțională și militară de apărare a Patriei.

Pentru a fi clară descrierea laturii obiective, în materie de cercetare se obișnuiește următoarea ordine de expunere [3, p. 136]: 1) **acțiunea** sau **inacțiunea**, comise într-un anumit **timp, loc, împrejurări, prin anumite metode sau cu anumite mijloace**; 2) **consecințele** prejudiciabile sau primejdia reală a survenirii lor; 3) **raportul de cauzalitate** dintre acțiune și consecință.

Această ordine va fi utilizată și de noi la explicarea esenței juridico-penale a laturii obiective ce caracterizează infracțiunea de dezertare.

Acțiunea. Latura obiectivă a infracțiunii de dezertare, conform prevederilor art. 371 Codul penal al RM, constă în acțiunea prejudiciabilă, exprimată fie prin părăsirea unității militare, a centrului de instrucție sau a locului de serviciu, fie prin absența de la serviciu, concentrare sau mobilizare în cazurile în care absența nu este permisă, precum în cazul permisiilor din unitatea militară, centrul de instrucție, repartizării, transferării, întoarcerii din misiune, concediu sau instituție curativă.

Observăm, astfel, că infracțiunea de dezertare poate fi săvârșită prin două modalități normative, adică prin acțiunea de părăsire și inacțiunea, sau mai bine zis, abstențiunea de la satisfacerea serviciului militar și a tuturor îndatoririlor cetățenești cu caracter militar care, de altfel, se poate realiza tot prin acțiuni de eschivare (ascundere, falsificarea identității etc.).

Absentarea din unitate se poate realiza fie prin părăsirea sau plecarea din unitate ori serviciu a oricărui militar, fără just teme, adică fără permisiunea co-

mandantului sau șefului ori altei persoane care este împuternicită să învoiască militarul, fie prin neprezentarea la unitate sau serviciu a militarului, când acesta se găsește în învoire, detașare, delegare, concediu etc., sau când este numit sau transferat la o altă unitate sau la alt serviciu.

Deci, un semn necesar al laturii obiective a infracțiunii în cauză este caracterul neautorizat al părăsirii unei unități militare sau a locului de serviciu. Și aici nu trebuie de confundat caracterul ilegal al părăsirii cu cel neautorizat, deoarece în cazul în care un superior autorizează plecarea militarului din unitate fără a fi în drept, în acest caz, plecarea lui din locația unei unități militare, deși este ilegală, nu poate fi considerată neautorizată, deoarece militarul părăsește locația unei unități militare sau a locului de serviciu nu fără permisiune, ci cu permisiune. Responsabilitatea pentru încălcarea procedurii stabilite pentru concedierea personalului militar ar trebui să fie suportată în astfel de cazuri de către superiorii ce au permis ilegal părăsirea unității [29, p. 59].

După cum menționam la început, acțiunea de săvârșire a infracțiunii trebuie analizată prin prisma elementelor de **timp, loc, împrejurări, metode sau mijloace**, fapt de care ne vom conduce și noi în studiul de mai departe.

Timpul săvârșirii infracțiunii de dezertare. Întru analiza acestui element, vom ține cont de trei aspecte: *perioada de absență a militarului; timpul exercitării serviciului militar și timpul zilei în care se săvârșește infracțiunea*, după cum urmează:

Perioada de absență a militarului. Legea penală a Republicii Moldova nu leagă infracțiunea de dezertare de o anumită perioadă a absenței militarului, cu toate că în legislația majorității țărilor europene, dar și a celor din Asia Centrală, dezertarea se consideră infracțiune doar atunci când militarul a lipsit nejustificat de la îndeplinirea obligațiilor cu caracter militar o anumită perioadă de timp (3 zile pe timp de pace, 24 de ore pe timp de război - În România; 2 zile în Federația Rusă).

De fapt, cu o asemenea abordare suntem și noi de acord, deoarece lipsa militarului o perioadă foarte scurtă de timp, mai ales pe timp de pace, poate genera consecințe neînsemnate în comparație cu situația când acesta lipsește o perioadă îndelungată, demonstrând prin aceasta intenția de a se eschiva definitiv. Evident, altul este gradul prejudiciabil al părăsirii unității militare pe timpul stării de urgență, de asediu sau război, infracțiunea fiind considerată din momentul apariției imposibilității autorității militare de a gestiona cu forța din subordine.

În contextul dat, considerăm de cuviință o revizuire a tacticii de legiferare în cazul dezertării prin considerarea acesteia din momentul în care militarul a absentat mai mult de 72 de ore de la efectuarea serviciului militar pe timp de pace, iar absența militarului în cazul stării de urgență, de asediu și de război să fie considerată o circumstanță agravantă, pedeapsă pentru care să fie stabilită închisoarea pe un termen de până la 3 ani de zile. Respectiv, absența militarului

pe timp de pace pentru o perioadă mai mică de 72 de ore să fie calificată drept contravenție sancționată cu amendă sau cu muncă neremunerată, ori se va considera o dezertare în condiții atenuante.

Prin urmare, aceste termene de absență arătate nu trebuie să fie luate în considerare, atunci când militarul părăsește unitatea militară sau nu se prezintă pe timp de război sau în condiții de luptă. Or, această faptă prezintă un pericol mai grav anume în aceste împrejurări, respectiv urmând a fi calificată în baza unei norme ce prevede o sancțiune mai aspră.

În aceste condiții, doctrina românească, spre exemplu, susține că elementele constitutive ale acestei infracțiuni sunt realizate în momentul în care termenul de 3 zile (respectiv 24 de ore în timp de război) a expirat, lipsa nemotivată de la unitate sau serviciu durând în timp până la înapoierea de bunăvoie sau până la prinderea făptuitorului de către autorități. De asemenea, activitatea infracțională se epuizează la expirarea vârstei legale până la care subiectul activ al infracțiunii poate avea calitatea de militar în termen.

Potrivit aceluiași autor, prinderea făptuitorului de către autorități va constitui momentul epuizării infracțiunii, deci sfârșitul stării de dezertare, indiferent de momentul în care militarul prins este predat de către autorități la unitatea din care face parte [17, p. 711].

Tot astfel trebuie considerată și prezentarea de bunăvoie a făptuitorului în fața reprezentanților autorității. În acest moment, va înceta starea de dezertare, indiferent de momentul în care militarul va fi predat efectiv la unitate.

Infracțiunea de dezertare presupune o absență din unitate sau serviciu, prelungită dincolo de termenul stabilit de lege și numai dacă militarul a beneficiat de libertate de voință și acțiune, având posibilitatea de a opta între revenirea la unitate sau rămânerea în poziția de dezertor.

Dacă un militar este, de exemplu, arestat în momentul în care mai avea posibilitatea să se întoarcă de bunăvoie în unitate înainte de expirarea termenului, el nu va mai răspunde pentru infracțiunea de dezertare, întrucât se afla la dispoziția organelor care au dispus arestarea.

În unele situații, infracțiunea de dezertare apare în concurs cu alte infracțiuni. De pildă, dacă militarul în termen a părăsit fără aprobare unitatea, în timp ce se afla în gardă ori de pază, acesta va răspunde atât pentru infracțiunea de dezertare, cât și pentru infracțiunile prevăzute la art. 374, art. 375 sau art. 376 din CP, evident, în funcție de fapta săvârșită anterior ori în momentul dezertării.

Timpul exercitării serviciului militar se consideră intervalul de timp de la emiterea ordinului de înrolare în forțele armate, cu înscrierea în lista nominală a soldaților și timpul expirării perioadei de 1 an calendaristic, mai concret la data radierii din tabelul de ținere a evidenței în unitate. Or, expirarea acestui termen fără radierea din tabel nu indică asupra expirării termenului de exercitare a ser-

viciului militar.

Timpul zilei în care se săvârșește infracțiunea nu contează pentru calificarea infracțiunii de dezertare, deoarece pericolul este același dacă militarul a părăsit unitatea pe timp de zi sau de noapte. Or, el trebuie să se afle la dispoziția autorității publice responsabile de asigurarea securității naționale, atât pe timp de zi, cât și pe timp de noapte, fiind gata să execute ordine și pe timp de noapte, chiar în caz de alarmă, exerciții, antrenamente, simularea unor situații de criză [19].

Locul săvârșirii infracțiunii de dezertare. Despre locul săvârșirii infracțiunii de dezertare am adus detalii în compartimentul anterior al lucrării, însă aici intenționăm să abordăm problema aprecierii locului în care s-a produs acțiunea de părăsire sau cea de neprezentare a militarului.

În acest context, amintim că fapta prejudiciabilă analizată cunoaște următoarele două modalități normative cu un caracter alternativ:

1. Acțiunea de părăsire a unității militare, a centrului de instrucție sau a locului de serviciu.

2. Inacțiunea de neprezentare la serviciu sau la concentrare ori mobilizare în cazurile permisei din unitatea militară sau din centrul de instrucție, repartizării transferării întoarcerii din misiune, din concediu sau din instituția curativă.

Părăsirea unității militare a centrului de instrucție sau a locului de serviciu presupune lăsarea sau abandonarea neautorizată a acestor locații. La rândul său, neprezentarea la serviciu ori la concentrare sau mobilizare în cazurile permisei din unitatea militară sau din centrul de instrucție, repartizării, transferării, întoarcere din misiune, din concediu sau din instituția curativă-presupune o misiune neautorizată a făptuitorului de a reveni în împrejurările relevante, la serviciu ore la concentrare sau mobilizare [5, p. 64].

Consecințele prejudiciabile sunt nu altceva decât efectele negative ale faptei ce o încadrează în categoria de infracțiuni, fapt ce ne impune să le analizăm și în prezența infracțiunii de dezertare [3, p.108].

Astfel, doctrina penală cunoaște două categorii de consecințe prejudiciabile:

1. consecințe-rezultat, care produc schimbări prejudiciabile în obiectul infracțiunii, ocrotit de legea penală;

2. consecințe-urmări, care nu produc schimbări în obiectul infracțiunii, dar produc schimbări în realitatea obiectivă legată de obiectul infracțiunii, schimbări ce se echivalează cu primejdia reală de a produce modificări prejudiciabile în obiectul infracțiunii.

În descrierea calității de subiect al infracțiunii de dezertare, vom începe de la a arăta că subiect al infracțiunii în cauză poate fi doar persoana fizică responsabilă care a împlinit vârsta de 18 ani. Totodată, trebuie să mai precizăm că infracțiunea de dezertare nu poate fi atribuită persoanei juridice. Or, după cum se susține în literatura română de specialitate, infracțiunea dezertării, datorită naturii

sale, poate fi săvârșită numai de un subiect activ calificat, aceasta este incompatibilă cu săvârșirea în calitate de autor de către o persoană juridică. În contextul respectării caracterului personal al răspunderii penale, în unele lucrări [21, p. 49], se pune în discuție compatibilitatea cu răspunderea penală a persoanei juridice, menționându-se că condamnarea pronunțată împotriva grupului în ansamblu are ca efect atragerea asupra persoanei juridice și a membrilor nevinovați a blamului și consecințelor păgubitoare ale unei condamnări penale nemeritate, de aceea se apreciază că acțiunea penală nu poate fi îndreptată decât împotriva autorilor și complicilor prezumați ai infracțiunii și numai cei a căror vinovăție a determinat comiterea infracțiunii pot fi declarați responsabili și condamnați.

În cele ce urmează, vom realiza o clasificare proprie a subiecților infracțiunii de dezertare în funcție de mai multe criterii. Astfel, subiecții infracțiunii de dezertare pot fi clasificați după următoarele criterii:

a. În funcție de vârstă, sunt militari doar persoanele care au împlinit vârsta de 18 ani.

b. În funcție de gen, pot avea statut de militar doar bărbații, dar și femeile cu pregătire specială care satisfac serviciul militar prin contract.

c. În funcție de locul satisfacerii serviciului militar, sunt considerați în serviciul militar și studenții instituțiilor de învățământ din domeniul militariei.

d. În funcție de obligativitate, există militari în termen și militari în bază de contract.

e. În funcție de perioada exercitării serviciului militar, deosebim militarii în termen deplin și militarii cu termen redus.

f. În funcție de statutul militar, distingem între militari și militari rezerviști.

Având în vedere că însuși, textul art. 371 Cod penal cere pentru calificarea faptei militarului drept dezertare *scopul eschivării de la serviciul militar*, devine necesară atragerea unei atenții deosebite asupra analizei laturii subiective a infracțiunii. Or, se știe că latura subiectivă exprimă elementul intențional, volitiv ce caracterizează conștiința infractorului și atitudinea lui psihică față de fapta antisocială săvârșită.

În acest sens, după cum se afirmă în literatura de specialitate, conținutul vinovăției este clarificat în mod tradițional prin analiza caracteristicilor sale intelectuale și volitive, care se caracterizează prin conștientizarea persoanei cu privire la natura periculoasă social a propriului comportament și predicția consecințelor periculoase social [26, p. 357].

Potrivit unor opinii identificate în doctrina rusă, cu toate că „latura subiectivă reflectă activitatea mentală, imaterială a persoanei vinovate, aceasta este întotdeauna stabilă ca fapt realitatea obiectivă, deoarece este activitatea psihică a unei persoane într-o faptă penală și ilegală care este obiectivată în fapta sa” [32].

În același sens, cu care suntem de acord și noi, autorul N. M. Yarmysh

explică ideea că „în ceea ce privește imposibilitatea de a studia acțiunile sau inacțiunea unei persoane izolat de factorii săi interni, subiectivi, întrucât însuși conceptul de „acțiune” înseamnă un anumit comportament al unei persoane, determinat de conștiința și voința sa” [27, p. 5].

Cu privire la esența laturii subiective a infracțiunii de dezertare, autorul rus, В.Д. Меньшагин și-a exprimat opinia că abandonarea neautorizată a unei unități poate fi comisă cu intenție directă și indirectă. În același timp, el a formulat conținutul intenției indirecte astfel: „cel vinovat, fără a avea dorința imediată de a-și părăsi unitatea militară, aflându-se în afara ei, totuși admite conștient posibilitatea de a o părăsi” [28, p. 75].

În același context, autorul mai consideră că ar trebui să cuprindă două puncte:

a) atitudinea subiectului infracțiunii față de natura acțiunii;

b) atitudinea subiectului infracțiunii față de consecințele acțiunilor sale, care se înțelege ca însuși faptul absenței parțiale.

Deci, latura subiectivă reprezintă una dintre elementele de bază ale componenței de infracțiune. În acest fel, semnele constitutive ale laturii subiective sunt obligatorii pentru atragerea făptuitorului la răspundere penală, stabilirea gradului de pericol social al făptuitorului, al faptei și al încadrării juridice a infracțiunii comise.

Latura subiectivă constituie elementul delimitativ între anumite infracțiuni militare în cadrul calificării acestora și individualizează răspunderea și pedeapsa penală.

Aspectul subiectiv al dezertării include nu numai intenția de a comite o infracțiune, ci și o serie de alți factori care indică prezența acesteia.

Motivul și scopul infracțiunii de dezertare constituie două semne importante în stabilirea circumstanțelor și a factorilor ce au condiționat făptuitorul să săvârșească fapta respectivă, acestea ajută în mod semnificativ la individualizarea și stabilirea răspunderii și pedepsei penale.

Scopul este un semn obligatoriu al laturii subiective și, respectiv, al existenței componenței de infracțiune, mai ales a celei de dezertare, unde norma de incriminare stipulează expres despre părăsirea unității militare în scopul eschivării de la satisfacerea serviciului militar.

Compartimentul analizei circumstanțelor agravante ale infracțiunii de dezertare, impune a constata că, asemănător multor infracțiuni, dezertarea poate fi săvârșită și în circumstanțe agravante, fapt ce impune a le studia în detaliu, în condițiile în care întâlnim anumite inechități și lipsă de reglementare, atunci când le examinăm, la o primă vedere, dar nu înainte de a arăta care circumstanțe sunt considerate agravante de legislația penală a Republicii Moldova.

Acestea fiind constatate, legiuitorul recurge la instituirea prin norma de

la alin. (2) art. 371 a circumstanțelor agravante în care se comite dezertarea, și anume, dezertarea săvârșită:

- a) cu armă;
- b) de două sau mai multe persoane.

O altă categorie de circumstanțe care au un grad mai agravat sunt prevăzute la alin. 3 al aceleiași norme, după cum urmează:

Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), săvârșite:

- a) pe timp de război;
- b) în condiții de luptă.

Așadar, în textul ce urmează, vom trece la caracterizarea detaliată a fiecărei din circumstanțe agravante menționate mai sus, în următoarea consecutivitate:

Dezertarea săvârșită cu armă. Legiuitorul moldovean, din anumite rațiuni, a considerat drept circumstanță agravantă a dezertării fapta de părăsire a unității militare cu arma din dotare. Aceasta constă în faptul că militarul părăsește samavolnic unitatea militară sau locul exercitării serviciului militar cu arma din dotare, încredințată lui pentru îndeplinirea obligațiilor de serviciu, fără ca aceasta să constituie concurs de infracțiune (sustragerea armei de foc, spre exemplu). În cazul în care militarul, în procesul dezertării, folosește arma pentru a înlesni dezertarea (amenință cu aplicarea armei persoanele care încearcă să-l rețină sau chiar aplică efectiv arma etc.), acțiunile lui se cer a fi calificate prin concurs de infracțiuni: art. 371 alin.(2) lit.a) C.pen, și după caz, art. 365 alin.(2) lit.b) C.pen. sau 369 alin.(3) lit. b) C.pen. etc.

Dezertarea săvârșită de două sau mai multe persoane. Săvârșirea infracțiunii de două sau mai multe persoane se va considera cazul când două sau mai multe persoane care au calitatea de militari sau rezerviști, cu intenție unică, prin acțiuni coordonate, părăsesc unitatea militară.

Deși în literatura de specialitate se afirmă că pentru existența agravantei în cazul infracțiunilor militare, adică a infracțiunii săvârșite de două sau mai multe persoane, nu este necesară o înțelegere prealabilă, expresă, între participanți [24, p. 5], noi considerăm că anume înțelegerea dintre militari în vederea dezertării este esențială. Or, cu toate că dezertarea săvârșită de doi sau mai mulți militari prezintă un pericol mai mare pentru securitatea statului, totuși, atunci când acțiunile nu sunt coordonate între ei, pe fiecare dintre ei nu trebuie să-i afecteze pedeapsa atâta timp, cât nu au o înțelegere prealabilă.

Ca rezultat al studiului realizat în compartimentul trei al lucrării, putem concluziona următoarele:

1. În literatura de specialitate întâlnim, o viziune unanimă în privința esenței juridice a semnelor obiective ale infracțiunii de dezertare, aceeași chestiune fiind sesizată și în doctrina altor state ce prevăd răspundere penală pentru o asemenea categorie de faptă.

2. Semnele laturii obiective ale infracțiunii de dezertare au o descriere vagă în doctrina moldavă, lipsind o noțiune proprie pentru dezertare, iar noțiunea de „unitate militară” în diferite legi este definită diferit.

3. În privința locului săvârșirii infracțiunii, dar și a unor chestiuni de timp, atât textul normei de la art. 371 CP, cât și doctrina raportează anumite neclarități, fapt ce generează serioase impedimente organelor de drept în calificarea faptei.

4. Spre deosebire de legislația altor state, Republica Moldova este printre puținele state care atribuie statut de subiect al infracțiunii de dezertare și rezerviștilor, chiar în textul normei penale ce incriminează această faptă (art. 371 CP).

5. Cu toate că legislația multor state nu prevăd circumstanțe agravante pentru dezertare, legislația noastră conține o listă de asemenea circumstanțe, însă ea nu este completă și echilibrată în funcție de gradul prejudiciabil al fiecăreia în parte.

Capitolul 4, intitulat „*Aspecte delimitative și caracterizarea regimului sancționator al infracțiunii de dezertare*”, conține importante informații despre manifestarea fenomenului dezertării în comparație cu alte infracțiuni din categoria celor militare

Astfel, pentru delimitarea corectă a dezertării de alte infracțiuni militare, am ținut seama de toate particularitățile semnelor ce caracterizează infracțiunile similare din grupul celor ce atentează la buna funcționare a sistemului de apărare a statului, dar nu înainte de a veni cu unele concretizări generalizatoare ale specificului infracțiunii de dezertare.

Așadar, dezertarea nu este unica infracțiune din categoria celor militare care atentează la relațiile constituite cu ocazia asigurării securității statului prin intermediul sistemului de apărare, ci cunoaște un șir de fapte tangente ei care, de asemenea, subminează capacitatea de funcționare în ritm eficient a autorităților publice responsabile de apărarea țării. Din categoria acestora fac parte: eschivarea de la serviciul militar (art. 372 CP); încălcarea regulilor cu privire la serviciul de alarmă (de luptă) al trupelor militare (art. 375 CP); încălcarea regulilor statuate cu privire la serviciul intern (art. 376 CP); părăsirea samavolnică a câmpului de luptă sau refuzul de a acționa cu arma (art. 386 CP).

Delimitarea infracțiunii de dezertare de infracțiunea prevăzută la art. 372 CP RM care se manifestă prin eschivarea militarului, a persoanei care trece pregătirea militară obligatorie sau a rezervistului de la îndeplinirea obligațiilor serviciului militar, ale pregătirii militare obligatorii sau ale concentrărilor prin automutilare sau prin simularea unei boli, prin falsificarea documentelor sau prin altă înșelăciune.

Astfel, începând de la identificarea elementelor de similitudine, constatăm că cele două infracțiuni comparate se aseamănă prin faptul că *latura subiectivă* a eschivării de la serviciul militar prin orice metoda se caracterizează prin *intenție directă* și cu *scopul* (semn obligatoriu al acestei componente de infracțiune) eschi-

vării temporare sau permanente de la exercitarea serviciului militar.

În ce privește asemănarea după *subiect*, atunci putem spune că, în ambele cazuri, subiectul infracțiunii este special și poate fi oricare militar sau rezervist.

Această infracțiune poate fi săvârșită în scopul de a se eschiva de la serviciul militar în general, de a se eschiva de la exercitarea serviciului militar temporar, iar uneori, și cu scopul de eschivare de la îndeplinirea unor anumite obligațiuni legate de serviciul militar (de exemplu, simularea unei boli pentru a se eschiva de la participarea la manevrele, instrucțiunile de câmp și instalarea, în legătură cu aceasta, în punctul medical sau în spitalul militar). Din aceste considerente, spre deosebire de dezertare, infracțiunea de eschivare de la serviciul militar, prevăzută de art.372 CP, *nu totdeauna este legată de aflarea făptuitorului în afara dislocației unității militare.*

Încălcarea regulilor cu privire la serviciul de alarmă (de luptă) al trupelor militare este o infracțiune din categoria infracțiunilor militare ce se săvârșește prin încălcarea regulilor cu privire la serviciul de alarmă (de luptă) pentru descoperirea și respingerea la timp a unui atac prin surprindere asupra Republicii Moldova sau pentru apărarea și asigurarea securității statului, dacă aceasta a cauzat sau putea să cauzeze daune intereselor securității statului.

Așadar, infracțiunea arătată la art.375 CP atentează la capacitatea de apărare a statului care constă în acțiuni prin care se încalcă ordinea de intervenție în descoperirea sau respingerea unui atac la adresa statului. Spre deosebire de dezertare, această acțiune se săvârșește doar prin acțiune, fără a fi în prezența unei abstențiuni a militarului. O altă deosebire ar sta în caracterul intenției, unde în cazul dezertării este doar intenție directă, pe când în circumstanțele săvârșirii infracțiunii prevăzute la art. 375 CP poate fi identificată și imprudența. De asemenea, în cazul celei din urmă infracțiuni este necesar a fi constatată existența unor daune sau riscul de a se genera anumite daune intereselor securității statului. În rest, pentru ambele infracțiuni sunt specifice circumstanțe agravante, iar în cazul celor prevăzute la alin. (3) sunt identice. Or, potrivit normei (art. 375 alin. (3) din CP), acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), săvârșite: a) pe timp de război; b) în condiții de luptă, se pedepsesc cu închisoare de la 7 la 12 ani.

În plan general, infracțiunea analizată, deși nu presupune o eschivare de la satisfacerea serviciului militar, prezintă un pericol sporit prin îndeplinirea atribuțiilor cu caracter militar, însă necorespunzător, insuficient sau prin utilizarea neadecvată a mijloacelor tehnice încredințate.

Din categoria faptelor ce se săvârșesc prin încălcarea anumitor reguli de exercitare a serviciului militar, face parte și infracțiunea prevăzută la art. 376 CP (***Încălcarea regulilor statutare cu privire la serviciul intern.***)

Părăsirea samavolnică a câmpului de luptă sau refuzul de a acționa cu arma este o altă componentă de infracțiune, prevăzută la art. 386 Cod penal care

are multă tangență cu infracțiunea de dezertare, ambele fiind unite de pericolul pe care îl generează la adresa capacității de apărare a Republicii Moldova.

Astfel, potrivit normei arătate, părăsirea samavolnică a câmpului de luptă în timpul luptei sau refuzul de a acționa cu arma în timpul luptei se pedepsește cu închisoare de la 10 la 15 ani.

Deci, după cum observăm, ca și dezertarea, infracțiunea prevăzută la art. 386 CP atentează la capacitatea de apărare a statului odată ce militarul sau rezervistul va părăsi câmpul de luptă. Tot astfel, similar dezertării, părăsirea samavolnică a câmpului de luptă sau refuzul de a acționa cu arma are două modalități normative: părăsirea câmpului și refuzul de acționa cu armă.

În calitate de semn delimitator între aceste două infracțiuni, avem faptul că dezertarea se referă la părăsirea unității militare sau alte locații unde militarul satisface serviciul militar, iar părăsirea câmpului de luptă vizează o anumită locație concretă. Mai mult, dezertarea se poate săvârși și pe timp de pace, pe când infracțiunea de la art. 386 CP, doar pe timp de război.

În condițiile în care pericolul pentru părăsirea câmpului de luptă este mai mare decât al dezertării pe timp de pace, și pedeapsa este mai aspră pentru cea dintâi infracțiune, adică privațiune de libertate pe un termen de la 10 la 15 ani.

De asemenea, infracțiunea de dezertare poate fi săvârșită și în prezența anumitor circumstanțe agravante, pe când infracțiunea prevăzută la art. 386 CP nu are asemenea circumstanțe.

Trădarea de Patrie (art. 337 CP) Pentru că prin săvârșirea infracțiunii de dezertare, militarul trădează interesele Republicii Moldova în consolidarea capacității de apărare, creând prin aceasta avantaje în favoarea inamicului, observăm o asemănare între dezertare și trădare de patrie, fapt care ne impune a analiza ambele componente de infracțiuni în vederea identificării punctelor de tangență, dar și de diferență între acestea două.

Așadar, potrivit art. 337 alin. (1) Codul penal al RM, trădarea de patrie este fapta săvârșită intenționat de un cetățean al Republicii Moldova în dauna suveranității, inviolabilității teritoriale sau a securității de stat și a capacității de apărare a Republicii Moldova, prin trecerea de partea dușmanului, spionaj, divulgare a secretului de stat unui stat străin, unei organizații străine sau reprezentanților lor, precum și acordarea de ajutor unui stat străin la îndeplinirea activității dușmănoase împotriva Republicii Moldova.

Înainte de a trece la identificarea deosebirilor dintre infracțiunea de dezertare și cea de trădare de patrie, ținem să arătăm câteva asemănări între acestea.

Deci, ambele infracțiuni sunt săvârșite prin intenție directă, precum ambele atentează la securitatea de stat și la capacitatea de apărare a Republicii Moldova. De asemenea, cele două infracțiuni pot fi săvârșite de militari, în principal, pe timp de război.

În ce privește pedeapsa penală pentru dezertare, considerăm că sancțiunea pentru această infracțiune, în redacția expusă de legiuitor la art. 371 CP, vine în contradicție cu principiile umanismului, individualizării pedepsei penal și trebuie să fie modificată din următoarele considerente: prevăzând în alin.(1) al articolului sus indicat o pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de până la 5 ani, legiuitorul nu dă posibilitate instanțelor de judecată de a individualiza pedeapsa, ținând cont de prevederile art.75-77 CP, astfel, pentru o dezertare pe un termen de 1-2 zile, legislatorul prevede una și aceeași pedeapsă ca și pentru o dezertare de 1-2 luni sau mai mult: închisoare pe un termen de până la 5 ani.

Mai mult, în cazul dezertării, instanțele de judecată nu pot aplica prevederile Cap. VI al PG a CP, „Liberarea de răspunderea penală, deoarece art.54-55, 57-59 CP, prevăd posibilitatea liberării de răspunderea penală doar în cazurile unor infracțiuni ușoare sau mai puțin grave, pe când dezertarea, prevăzută de art.371 alin. (1) CP conform prevederilor art. 16 CP, se consideră infracțiune gravă.

De asemenea, considerăm ca în cazul în care dezertarea a avut loc doar pentru câteva ore, cu toate că formal aceste fapte se consideră infracțiuni de dezertare, ele, conform art.14 alin. (2) CP, n-ar trebui să constituie infracțiune din cauza că este lipsită de importanță și nu prezintă gradul prejudiciabil al infracțiunii.

În aceeași ordine de idei, pentru faptul dezertării din unitatea militară sau de la locul serviciului militar pot fi aplicate sancțiuni disciplinare sau contravenționale care ar corespunde, întru totul, scopurilor sancțiunilor disciplinare și ar decriminaliza faptele minore de încălcare a disciplinei militare. Din aceste considerente, ar fi bine ca dezertarea să constituie infracțiune doar în cazurile când absența nejustificată ar dura mai mult de 72 de ore.

Materia examinată în ultimul capitol al lucrării ne inspiră să tragem următoarele concluzii:

1. Cu toate că în categoria infracțiunilor militare există multe infracțiuni asemănătoare după numeroase semne cu infracțiunea de dezertare, în doctrina națională identificăm doar aspecte delimitative între dezertare și eschivarea de la satisfacerea serviciului militar.

2. Literatura străină de specialitate conține un vast spectru de interpretare a infracțiunii de dezertare în planul comparat cu alte infracțiuni, dar și contravenții ce atentează la buna asigurare a securității militare a statului.

3. Pedepsele prevăzute pentru circumstanțele agravante de la art. 371 Cod penal, nu sunt echilibrate între quantum și ideea atingerii scopului pedepsei penale.

4. Quantumul pedepsei prevăzute pentru fapta de dezertare săvârșită în condițiile alin. 3 art. 371 CP, deși corelează bine cu pedepsele prevăzute pentru alte infracțiuni, nu este suficient pentru atingerea scopului pedepsei, fiind necesare și alte forme de pedepse decât cea cu închisoarea.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Studiul complex asupra particularității infrafracțiunii de dezertare în rândul infrafracțiunilor militare, pe lângă constatările minuțioase expuse în fiecare capitol, ne permite să tragem următoarele concluzii generale:

1. În viziunea împărtășită de politica penală a Republica Moldova, infrafracțiunea de dezertare reprezintă o încălcare gravă a obligațiilor militare, presupune un pericol sporit la adresa securității naționale, atrăgând după sine sancțiuni dure, implicând consecințe semnificative pentru militarii dezertori, dar și pentru cei care, deși aflați în rezervă, se eschivează de la îndeplinirea obligațiilor cetățenești de apărare a patriei. În același context, infrafracțiunea de dezertare poate fi săvârșită în circumstanțe agravante, fapt pentru care legea penală impune pedepse mai dure, însă, în același timp, poate și libera de la răspundere militarii care au părăsit unitatea militară într-un concurs de împrejurări dificile.

2. Cadrul doctrinar național în materie cercetării semnelor infrafracțiunii de dezertare este unul subdezvoltat, în condițiile în care conține un spectru îngust de analiză științifică a respectivei infrafracțiuni. Pe de altă parte, spațiul științific european, dar și a multor state ale lumii, inclusiv cele postsovietice, cunoaște un nivel dezvoltat de abordare a dezertării, fapt demonstrat de șirul impunător de lucrările științifice scrise ce tratează acest subiect.

3. Studiul asupra retrospectivei reglementărilor ce privesc incriminarea faptei de dezertare arată cu reticență faptul că statul nostru dispune de o legislație penală în această materie bazată pe tradiții și experiență de legiferare din trecut. Aceasta se întâmplă, deoarece istoria reglementărilor cu caracter penal a faptei de dezertare este una relativ scurtă pentru Republica Moldova, cauză generată de multitudinea regimurilor de guvernare ce și-au impus propria politică penală de reglementare a faptei de dezertare.

4. Locul săvârșirii infrafracțiunii de dezertare devine complicat a fi stabilit, din considerentul în care norma de la art. 371 Cod penal încearcă să enumere anumite locații pe care militarul le părăsește în timpul îndeplinirii serviciului militar.

5. Cu toate că literatura de specialitate împărtășește o viziune unanimă cu privire la esența juridică a semnelor obiective și subiective ale infrafracțiunii de dezertare, acestea au o descriere vagă în doctrina moldovenească, lipsind o noțiune proprie dezertării, iar noțiunea de „unitate militară” în diferite legi este definită diferit. De asemenea, lista subiecților speciali ce pot săvârși infrafracțiunea de dezertare nu este una completă, iar gravitatea faptei este considerată aceeași, atunci când de fapt este săvârșită de militarii din corpul de comandă și soldații de rând.

6. Din categoria infrafracțiunilor militare fac parte o multitudine de infrafracțiuni asemănătoare după numeroase semne cu infrafracțiunea de dezertare, însă, în același timp, ele se deosebesc semnificativ după semnele laturii obiective. Cu toate acestea, doctrina națională se limitează doar la analiza aspectelor

delimitative între dezertare și eschivarea de la satisfacerea serviciului militar.

7. Pedepsele prevăzute pentru circumstanțele agravante ale săvârșirii infracțiunii de dezertare nu sunt echilibrate între quantum și ideea atingerii scopului pedepsei penale, unele dintre ele fiind prea mici, iar altele exagerate, atunci când le raportăm la gravitatea faptei și la modul de executare a pedepsei penale pentru dezertare.

Concluziile evidențiate, în cadrul studiului de doctorat, ne dau temeiul de a sugera legiuitorului o reevaluare a conceptului ce a stat anterior la baza elaborării art. 371 Cod penal, bazându-se pe următoarele recomandăm:

1. Revizuirea textului de la art.370 Cod contravențional prin ***înăsprirea pedepsei, precum și stabilirea unei pedepse sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității.***

2. Reformularea textului normei de la art.371 CP, cu divizarea acesteia în două norme: art.371 CP (Dezertarea) și art.371¹ CP (Dezertarea pe timp de război sau în condiții de luptă) care vor avea următoarea redacție:

Articolul 371. Dezertarea

(1) Părăsirea sau absența nemotivată mai mult de 72 de ore de la unitatea militară sau de la locul de serviciu a oricărui militar

se pedepsește cu amendă în mărime de la 650 la 950 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 60 la 120 de ore.

(2) Aceeași acțiune săvârșită:

a) de către un militar care face parte din corpul de comandă inferior sau superior;

b) de două sau mai multe persoane;

c) pe timpul stării de urgență sau de asediu;

d) având asupra sa o armă militară.

se pedepsește cu amendă în mărime de la 950 la 1350 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 120 la 240 de ore sau cu închisoare de până la 3 ani.

(3) Militarul care pentru prima dată a dezertat în condițiile alin.(1) se liberează de răspundere penală, dacă dezertarea a fost săvârșită în urma unui concurs de împrejurări grele.

Articolul 371¹. Dezertarea pe timp de război sau în condiții de luptă

(1) Părăsirea sau absența nemotivată de la unitatea militară sau de la locul de serviciu a oricărui militar pe timp de război, aflării în misiuni oficiale sau în condiții de luptă

se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 120 la 240 de ore sau cu închisoare de până la 3 ani.

(2) Acțiunile prevăzute la alin.(1) săvârșite:

a) având asupra sa arma o armă militară;

a) de către un militar care face parte din corpul de comandă inferior sau superior.

se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 7 ani.

3. Unificarea conceptului de definire a noțiunii de „unitate militară” în textul Legii nr. 162/2005 și al Legii nr. 345/2003 ce reglementează ordinea de satisfacere a serviciului militar și a pregătirii militare. Prin urmare, propunem definirea unității militare în următoarea variantă: ***spațiul de dislocare a structurilor militare care dispune de organe de conducere și logistice proprii, capabile să îndeplinească misiuni de luptă, precum și să desfășoare toate activitățile de pregătire militară.***

4. Reevaluarea sancțiunilor pentru dezertare în funcție de circumstanțe, acordând atenție circumstanțelor agravante și statutului subiecților care dezertează, precum și circumstanțelor atenuante și motivelor personale.

5. Formarea unei subdiviziuni aparte în cadrul instituției penitenciare destinată executării pedepsei cu închisoarea de către dezertori și cei care au săvârșit alte infracțiuni militare;

6. Revizuirea Regulamentelor militare în vederea racordării lor la standardele actuale de satisfacere a serviciului militar, atât în termen, cât și cel în bază de contract.

Sugestii privind potențialele direcții de cercetare asociate temei abordate:

➤ Studiul comparat al legislației penale ce incriminează infracțiunea de dezertare;

➤ Caracteristica semnelor obiective ale infracțiunii de dezertare;

➤ Analiza juridico-penală a circumstanțelor agravante ale dezertării;

➤ Adaptarea sistemului de pedeapsă pentru dezertare la exigențele legislației internaționale;

BIBLIOGRAFIE

1. *Basarabia în perioada primului război mondial-centrul de cultură și istorie militară*. [citată 07.07.2023]. Disponibil <https://istoriamilitara.md/wp-content/uploads/2022/08/Basarabia-in-perioada-Primului-Razboi-Mondial.pdf>.

2. BOGOS, D. *La răspântie. Moldova de la Nistru în anii 1917–1918*. Chișinău: Știința, 1998. ISBN 9975-670-56-3.

3. BORODAC, A., GHERMAN M., MALDEA N., ALDEA C. T., COSTA M.M., STIUJ V. *Manual de drept penal: partea generală, pentru învățământ universitar*, Tipografia Centrală, Chișinău, 2005, p.136, ISBN 9975-935-77-X.

4. BORODAC, Al. *Manual de drept penal. Partea Specială*. Chișinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2004, p. 592, ISBN: 9975-9788-7-8.

5. BRÎNZĂ, S. *Elementele constitutive și elementele circumstanțiale agravante ale infracțiunilor contra ordinii și disciplinei militare*, Seria “Științe sociale”, p.64, ISSN 1814-3199

6. BRÎNZĂ, S., STATI, V. *Drept penal. Partea specială*. Vol. II, Chișinău, 2011, p. 1321 ISBN 978-9975-53-034-7.

7. BRÎNZĂ, S., STATI, V. *Elementele constitutive și elementele circumstanțiale agravante ale infracțiunilor contra ordinii și disciplinei militare*. În: STUDIA UNIVERSITATIS MOLDAVIAE, 2013, nr.8(68), p. 51-67. ISSN 1814-3199.

8. BRUNELLI, M. *Diritto penale militare*, ed. II, Giuffrè, 1998. 712 p, ISBN:9788814071607.

9. CARP, S. ș.a., *Tradiții Militare (Trecut, prezent și viitor)*. Chișinău: Bons Offices, 2013. 502 p. ISBN 978-9975-80-703-6

10. CIOBANU, V., PLOP, S. *Constituirea și evoluția armatei naționale a Republicii Moldova. Repere documentare*. Chișinău, 2021. Agenția pentru știință și memorie militară. [citată 14.07.2023]. Disponibil: AN_final_20_08.pdf (istoriamilitara.md)

11. *Codul penal al României* nr.286 din 2009, în vigoare din 01.02.2014, text publicat în MO, partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009.

12. COJOCARU, D. *Infracțiuni contra capacității de apărare a Republicii Socialiste România*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1975. 102 p.

13. DOBRINOIU, V. *Drept penal. Partea specială. Infracțiuni prevăzute în legi speciale*. Vol. II. București: Lumina Lex, 2002. 618 p. ISBN 973-588-514-X.

14. JURCA, V.I. *Momentul când se epuizează infracțiunea continuă de dezertare. Influența asupra calității de militar și dezertor neprins*. În: Dreptul, 2001, nr. 4. p.751. ISSN 1018-0435.

15. LANDI, G. ș.a. *Manuale di diritto e di procedura penale militare*. Milano: Dotta A. Giuffrè, 1976. 968 p. ISBN 000266116.

16. LAVRIC, A. *Conștiința civică – element fundamental al asigurării securității societale a Republicii Moldova*. Chișinău: Print-Caro SRL, 2021. 21 p. ISBN 978-9975-56-916.
17. PASCU, I., GORUNESCU M. *Drept penal. Partea specială*. București: Hamangiu, 2009. 776 p. ISBN 978-606-522-145-1.
18. POPESCU, C. *Caracterele generale ale infracțiunilor contra capacității de apărare a României*. În: *Dreptul*, 1973, nr. 7, p. 63. ISSN 1018-0435.
19. RADOSŁAW, P. *Infracțiuni de dezertare și separare arbitrară a unui soldat în Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste și Republica Populară Poloneză*. În: *Revista Miscellanea historico-juridica*, 2020, ol. XIX, nr. 2, p. 299. ISSN 1732-9132
20. *Regulamentul din 10 martie 2016 de aplicare a Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal*. În: *Monitorul Oficial al României*, 2016, nr. 271.
21. SLISARENCO, I. *Tehnica încadrării juridice a infracțiunii (note de curs)*. Chișinău, 2016. 121 p. ISBN 978-9975-121-16-3.
22. STRETEANU, F. *Tratat de drept penal. Partea generală*. Vol. I, București: C.H. Beck, 2008. 356 p. ISBN 978-973-115-163.
23. ULIANOVSKI, X. *Conceptul infracțiunii militare în dreptul penal*. Chișinău: ULIM, 2009. p. 220, 553 total p. ISBN 978-9975-934-38-1.
24. ULIANOVSKI, X. *Conceptul infracțiunii militare în dreptul penal: Teză de doctor habilitat în drept*, anul 2011, Chișinău, p. 273, C.Z.U. 344.13 (043.3).
25. ULIANOVSKI, X. *Participația la infracțiunile militare*. În: *Revista Națională de Drept*, 2015, nr. 5, [citat 16.11.2023]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Participatia%20la%20infracțiunile%20militare.pdf.
26. БРАНЗА, С., СТАТИ, В. *Актуальные научные исследования в современном мире: XXVII Международная научная конференция (26-27 июля 2017 г., Переяслав Хмельницкий) // Сборник научных трудов. Переяслав Хмельницкий, 2017, Вып. 7, ч. 2, с. 110-115*.
27. БУРДІН, В. *Зміст вини: проблема інтелектуального співвідношення та вольових аспектів*. În: *Вісник Львівського університету. Юридична серія*. 2012. ISSN 2307-1664
28. ИАРМИШ, Н.М. *Действия как признаки субъективной стороны преступника (проблемы психологической характеристики)*. Харьков Ред. Основа: 1999. 142 с. ISBN ISBN 5-7768-0664-X.
29. МЕНЬШАГИН, В.Д. *Формы виновности по воинским преступлениям*. În: *Сборник статей по истории и теории военного права*, 1945, Вып. 4, с. 68-83. ISSN X628.112.

30. МИХЕЕНКО, С.В. *Уголовная ответственность за самовольное оставление части или места службы. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук.* Москва, 2009, код:0420.910114, с. 63, (200 с).

31. НАВРОЦКИЙ, В.О. *Дрепн пенал в Украине. Специальная часть: Курс предварительной подготовки.* Киев: Знания КОО, 2000. 771 с.

32. ОСИПОВ, А.А. *Об ответственности за преступления против порядка пребывания на военной службе военнослужащих, проходящих службу по призыву, неправомерно находящихся на военной службе.* [online]. Право в Вооруженных Силах. Москва, 2004. No 2. С.- 6, [citat 22.05.2023]. Disponibil: <https://base.garant.ru/3980119>

33. ПИНАЕВ, А.А. *Уголовно-правовая борьба с хищениями.* Харьков: Изд. Супериор Шк., 1975. 190 с.

34. РАРОГ, А.И. *Уголовное право России. Общая часть.* Москва, 1998. 496 с. ISBN 978-5-699-24424-9.

35. СТРАТОНОВ, В.М., СТРЕЛЬЦОВ, Е. Л. *Военные преступления: Характеристики юридико-уголовного и криминологического характера.* Херсон: Издательство Гельветика, 2015, с. 206, 340 с., ISBN 978-617-7178-75-9.

LISTA PUBLICAȚIILOR ȘTIINȚIFICE ALE AUTORULUI LA TEMA TEZEI

Articole în reviste științifice naționale și internaționale (13):

1. **GORDILĂ, D.** *Unele particularități ale circumstanțelor agravante prevăzute la art. 371 alin. (2), (3) Codul Penal al Republicii Moldova.* În: Universul Juridic (Revistă lunară de doctrină și jurisprudență), București, nr.2/2024. ISSN 2393-3445. Disponibil: <https://www.universuljuridic.ro/unele-particularitati-ale-circumstantelor-agravante-prevazute-la-art-371-alin-2-3-codul-penal-al-republicii-moldova>. (baze de date: HeinOnline și EBSCO).

2. **GORDILĂ, D.** *Criminal liability for the crime of desertion under the legislation of the Republic of Moldova.* În: Revista ACROSS, România, nr.8/2024, din 2024-03-28. p. 43-47, ISSN 2602-1463. Disponibil:<https://www.across-journal.com/index.php/across/article/view/228/217>.

3. VOICU, C., **GORDILĂ, D.** *Aspecte istorice privind infracțiunea de dezertare în Basarabia.* CZU 343.343.5. În: Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM, Chișinău, nr. 18/2023. p. 46-59. (174 p.) ISSN 1857-0976. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/46-59_4.pdf. Revista din Categoria B. (baze de date: HeinOnline, Central and Eastern European Online Library).

4. **GORDILĂ, D.** *Pedeapsa penală pentru infracțiunea de dezertare.* În: Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM, Chișinău: nr. 13 / 2021. p. 259-273. (274 p.), ISSN 1857-0976. Revista din Categoria B. (baze de date: HeinOnline, Central and Eastern European Online Library).

5. **GORDILĂ, D.** *Elemente de drept penal comparat privind infracțiunea de dezertare.* În: Legea și viața, Chișinău, nr.3 (375)/2023, p. 96-102. (127 p.), ISSN 2587-4365 /ISSNe 2587-4373. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/96-102_20.pdf. Revista din Categoria C. Baze de date: Central and Eastern European Online Library.

6. **GORDILĂ, D.** *Probleme delimitative ale infracțiunii de dezertare de alte infracțiuni similare.* În: Legea și viața, Chișinău, nr.7-8 (355-356)/2021. p. 72-78, (78 p.), ISSN 1810-309X. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/72-78_17.pdf. Revista din Categoria C. Baze de date: Central and Eastern European Online Library.

7. CARP, S., **GORDILĂ, D.** *Dezertarea militarilor din armata sovietică în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial.* CZU 343.343.5. În: Legea și viața, nr.1 (377) / 2024, Chișinău, p. 22-35, (125 p.), ISSN 2587-4365. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/22-35_5.pdf. Revista din Categoria C. Baze de date: Central and Eastern European Online Library.

8. **GORDILĂ, D.** *Semnele și elementele infracțiunii de dezertare*. CZU 343.343.5. În: *Legea și Viața*, nr.1-2 (349-350) / 2021, Chișinău, p. 85-91, (102 p.), ISSN 1810-309X. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/85-91_16.pdf și https://ibn.idsi.md/sites/default/files/j_nr_file/1_Legea_si_viata_ianuarie-februarie_2021_0.pdf. Revista din Categoria C. Baze de date internaționale: Central and Eastern European Online Library;

9. **GORDILĂ, D.** *Latura subiectivă pentru infracțiunea de dezertare*. În: *Materialele Conferinței științifice cu participare internațională din 07 decembrie 2023 cu genericul: „Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice Ediția III-a”*, Chișinău, 2023, p. 227-232, (384 p.). ISBN 978-9975-135-84-9. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/227-232_31.pdf.

10. **GORDILĂ, D.** *Subiectul infracțiunii de dezertare în calitate de subiect special*. În: *Materialele Conferinței științifice inter-universitare cu participare internațională din 18 mai 2023 cu genericul: „Prevenirea și combaterea criminalității: probleme, soluții și perspective, Ediția V-a”*, Chișinău, 2023, p. 186-191, (358 p.). ISSN 2587-4365 / E-ISSN 2587-4373. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/186-191_19.pdf.

11. **GORDILĂ, D.** *Semne obiective și subiective ale infracțiunii de dezertare (art.371 C.P.)*. În: *Materialele Conferinței științifice științifică a studenților doctoranzi din 24 ianuarie 2020 cu genericul: „Prevenirea și combaterea criminalității – probleme, soluții și perspective”*. Chișinău. p. 47-48, (93 p.). ISSN 1810-309X. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/47-48_37.pdf.

12. CARP S., **GORDILĂ, D.** *Problema răspunderii penale pentru dezertare în regiunea separatistă transnistreană*. *Materialele Conferinței științifice internaționale din 24 iunie 2024*. Chișinău: *Prevenirea și combaterea criminalității: probleme, soluții și perspective, ediția a VI-a*, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI., 2024, p. 317-329, (673 p.). ISSN 2587-4365 / E-ISSN 2587-4373 Disponibil: https://conferinte.stiu.md/sites/default/files/evenimente/Conferinta_internationala_LV_editie_speciala_24_06_2024_1.pdf.

13. **GORDILĂ, D., STOICA S.** *Unele aspecte ale laturii obiective pentru infracțiunea de dezertare*. *Materialele Conferinței științifice internaționale din 24 iunie 2024*. Chișinău: *Prevenirea și combaterea criminalității: probleme, soluții și perspective, ediția a VI-a*, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI., 2024, p. 546-552, (673 p.). ISSN 2587-4365 / E-ISSN 2587-4373 Disponibil:https://conferinte.stiu.md/sites/default/files/evenimente/Conferinta_internationala_LV_editie_speciala_24_06_2024_1.pdf.

ADNOTARE

Gordilă Dianu. Răspunderea penală pentru dezertare. Teză de doctor în drept.

Chișinău, 2024

Structura tezei: Introducere, patru capitole, Concluzii generale și recomandări, Bibliografie din 201 titluri, 140 de pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 13 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: infracțiuni militare, siguranță națională, sistem de apărare, serviciu militar, disciplină militară, justiție, militar, dezertor, răspundere penală, pedeapsă penală.

Scopul lucrării. Scopul central al lucrării de doctorat constă în elucidarea cauzei de ineficiență a normei de la art. 371 a Codului penal, în vederea reformulării conținutului acesteia și adaptării la exigențele actuale în materia asigurării capacității de apărare a țării.

Obiectivele cercetării. Întru atingerea scopului prestabilit, au fost tratate următoarele obiective ale cercetării: analiza cadrului doctrinar, la nivel național și internațional, ce abordează științific problematica incriminării penale a faptei de dezertare; examinarea conținutului și a esenței legislației penale a altor state ce reglementează regimul juridico-penal al infracțiunii de dezertare; identificarea cauzelor și a condițiilor ce determină săvârșirea infracțiunii de dezertare, precum și dificultățile de prevenire, calificare și tragere la răspundere penală; evaluarea politicilor ce stau la baza formulării cadrului normativ în materia incriminării infracțiunii de dezertare; identificarea și fundamentarea științifică a trăsăturilor caracteristice infracțiunii de dezertare prin prisma analizei elementelor componente de infracțiune; evidențierea principalelor probleme de calificare și aplicare a legii în vederea tragerii la răspundere penală pentru infracțiunea de dezertare; analiza practicii judiciare în materia judecării cauzelor de dezertare.

Noutatea și originalitatea științifică constau în studiul științific de primă ediție, la nivel național, în formatul unei lucrări de doctorat ce abordează pe deplin problematica tragerii la răspundere penală pentru infracțiunea de dezertare. De asemenea, elementele de noutate se identifică și în următoarele rezultate obținute: unificare a sensului unor noțiuni definite până acum diferit în conținutul diverselor acte normative ce reglementează modul de îndeplinire a obligațiilor cetățenești cu caracter militar; completarea listei circumstanțelor agravante, în care poate fi săvârșită infracțiunea de dezertare, cu circumstanțe noi pentru dreptul penal al RM; formularea unei noi ipoteze în care ar putea fi săvârșită infracțiunea de dezertare, fiind calificată drept dezertare doar absența pentru o anumită perioadă de la îndeplinirea serviciului militar.

Problema științifică importantă soluționată este cea a clarificării naturii juridice a dezertării prin raportare la intenția și durata eschivării militarului de la satisfacerea serviciului militar; excluderea controverselor de interpretare a locului dezertării; clasificarea categoriilor de subiecți speciali ai infracțiunii de dezertare în funcție de anumite criterii de apartenență și statut.

Semnificația teoretică. Lucrarea prezintă importanță teoretică din perspectiva materialului impunător oferit doctrinei în procesul de înțelegere a esenței, cauzelor și condițiilor săvârșirii infracțiunii de dezertare.

Valoarea aplicativă a lucrării rezultă din eventualul impact al studiului științific asupra deciziilor de aplicare a normei de la art. 371 a Codului penal, precum și cel al instruirii subiecților care urmează sau aplică la moment norma penală ce incriminează fapta de dezertare. De asemenea, valoarea aplicativă a lucrării va putea fi sesizată în urma elaborării pe baza acesteia a unui Ghid ce va orienta acțiunile organului de urmărire penală la calificarea faptelor de dezertare.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele obținute în cercetarea de față pot fi preluate în vederea perfecționării cadrelor didactice titulare la cursul de drept penal, partea specială, precum pot fi utilizate și în cadrul elaborării diferitor lucrări științifice. Unele teze argumentate în conținutul lucrării vor constitui surse de inspirație pentru legiuitor în procesul modernizării legislației penale, în special, pe segmentul reglementării răspunderii pentru dezertare.

ANNOTATION

Gordilă Dianu. *Criminal Liability for the Offense of Desertion. Doctoral Thesis in Law. Chişinău, 2024.*

Thesis structure: Introduction, four chapters, General conclusions and recommendations, Bibliography with 201 titles, 140 pages of main text. The obtained results are published in 13 scientific works.

Keywords: military offenses, national security, defence system, military service, military discipline, devotion, justice, military, deserter, criminal responsibility, criminal punishment.

The purpose of the work: The central aim of the doctoral thesis is to elucidate the cause of the inefficiency of the provision at Article 371 of the Penal Code, with the objective of reformulating its content and adapting it to current requirements in the field of ensuring the defence capabilities of the country.

Research objectives: In order to achieve the predetermined purpose, the following research objectives were outlined: analysis of the doctrinal framework, both at the national and international levels, addressing the scientific issues related to the criminalization of the act of desertion; examination of the content and essence of the criminal legislation in other states regulating the legal and criminal aspects of the offense of desertion; identification of the causes and conditions leading to the commission of the desertion offense, as well as the difficulties in prevention, qualification, and prosecution; evaluation of the policies underlying the formulation of the normative framework concerning the criminalization of the offense of desertion; identification and scientific substantiation of the characteristic features of desertion offenses through the analysis of the elements constituting the offense;

The novelty and scientific originality consist in the first-of-its-kind scientific study at the national level, presented in the format of a doctoral thesis that fully addresses the issue of criminal liability for the offense of desertion. Furthermore, elements of novelty are identified in the following obtained results: unification of the meaning of certain concepts previously defined differently in the content of various normative acts regulating the fulfilment of military civic duties; supplementation of the list of aggravating circumstances in which the offense of desertion can be committed, with new circumstances for Moldovan Criminal Law;

The important scientific issue resolved is that of clarifying the legal nature of desertion by relating it to the intention and duration of the military personnel's evasion from fulfilling military service, excluding controversies of interpretation regarding the location of desertion, and classifying categories of special subjects of the offense of desertion based on certain criteria of affiliation and status.

Theoretical significance. The work holds theoretical significance from the perspective of the compelling material provided to the doctrine in the process of understanding the essence, causes, and conditions of committing the offense of desertion.

The applicative value of the work arises from the potential impact of the scientific study on decisions regarding the application of the provision at Article 371 of the Penal Code, as well as its influence on the training of individuals who are currently or will be applying the criminal norm that incriminates the act of desertion. Additionally, the applicative value of the work can be recognized through the development of a Guide based on it, which will guide the actions of the law enforcement body in qualifying desertion offenses.

Implementation of scientific results. The results obtained through this research can be adopted to enhance the skills of the academic staff responsible for the Criminal Law course, especially in the special part, and can be utilized in the development of various scientific works. Some well-argued theses presented in the content of the work will serve as sources of inspiration for the legislator in the process of modernizing criminal legislation, particularly in the segment concerning the regulation of liability for desertion.

АННОТАЦИЯ

Гордилэ Диану. Уголовная ответственность за дезертирства. Докторская диссертация. Кишинев 2024

Структура диссертации: Введение, четыре главы, Общие выводы и рекомендации, Библиография из 201 названий, 140 страниц основного текста. Полученные результаты опубликованы в 13 научных работах.

Ключевые слова: военные преступления, национальная безопасность, система обороны, военная служба, воинская дисциплина, правосудие, военный, дезертир, уголовная ответственность, уголовное наказание.

Цель работы. Основная цель докторской диссертации состоит в выяснении причины неэффективности нормы из ст. 371 УК РФ с целью переформулировать ее содержание и адаптировать к современным требованиям в вопросах обеспечения обороноспособности страны.

Научно-исследовательские цели. Для достижения заданной цели были поставлены следующие задачи исследования: анализ доктринальной базы на национальном и международном уровне, научно подходящей к вопросу криминализации дезертирства; изучение содержания и сущности уголовного законодательства других государств, регулирующего уголовно-правовой режим преступления дезертирства; выявление причин и условий, которые приводят к совершению преступления дезертирства, а также трудностей предупреждения, квалификации и уголовного преследования; оценка политики, лежащей в основе разработки нормативной базы в области криминализации преступления дезертирства.

Научная новизна и оригинальность состоит в научном исследовании первого издания, на национальном уровне, в формате докторской диссертации, полностью освещающего вопрос уголовного преследования за преступление дезертирства. Также элементы новизны можно выделить в следующих полученных результатах: унификация значения некоторых понятий, определенных до сих пор по-разному в содержании различных нормативных актов, регулирующих порядок исполнения гражданских обязательств военного характера.

Решаемая важная научная задача - выяснение правовой природы дезертирства путем ссылки на намерение и продолжительность уклонения военнослужащего от военной службы, исключение разногласий относительно толкования места дезертирства, классификация категорий специальных субъектов. преступления дезертирства в соответствии с определенными критериями членства и статусом.

Теоретическая значимость. В работе представлена теоретическая значимость с точки зрения убедительного материала, предлагаемого доктриной в процессе понимания сущности, причин и условий совершения преступления дезертирства.

Прикладная ценность работы обусловлена возможным влиянием научного исследования на решения о применении правила из ст. 371 УК РФ, а также подготовки субъектов, соблюдающих или применяющих в настоящее время уголовную норму, криминализирующую дезертирство. Также будет отмечена прикладная ценность работы после разработки на ее основе Руководства, которое будет направлять действия органа уголовного преследования по квалификации деяний дезертирства.

Внедрение научных результатов. Результаты, полученные в результате настоящего исследования, могут быть взяты на вооружение в целях совершенствования преподавательского состава курса уголовного права, специальной части, так как они могут быть использованы при разработке различных научных работ. Некоторые положения, изложенные в содержании статьи, станут источниками вдохновения для законодателя в процессе модернизации уголовного законодательства, в частности, в части регулирования ответственности за дезертирство.

GORDILĂ Dianu

RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU DEZERTARE

Specialitatea științifică: 554.01 – Drept penale și execuțional penal

Rezumatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 07.08.2024

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Coli de autori: 2.67

Formatul hârtiei 60x90/16

Tiraj 30 ex.

Comanda nr. 327

Tiparul executat la **Departamentul Editorial-Poligrafic**

al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

MD-2009, Chișinău, str. Gh. Asachi, nr. 21,

web: www.academy.police.md;

e-mail: academy@police.md